RIVERLAB ŽITNÝ OSTROV A OKOLIE

DISKUSNÝ DOKUMENT PRACOVNEJ SKUPINY DUNAJSKÉHO FONDU

ŠESŤ KĽÚČOV K ODOMKNUTIU POTENCIÁLU RIEKY

DUNAJSKÝ FOND

DUNAJSKÝ FOND
V SPOJENÍ S RIEKOU - RIEKOU SPOJENÍ

STREDOEURÓPSKA NADÁCIA
CEF
CENTRAL EUROPEAN FOUNDATION

2017

„Navštívil som zaujímavú oblasť, kde miestni žijú na vode a s vodou. Domáci takto dokázali zhodnotiť dar, ktorý im v mieste, kde žijú, nadelila príroda. Pozoruhodným cieľavedomým prístupom sa im podarilo nájsť správnu rovnováhu medzi veľmi rušnými časťami územia, kde sa sústreďuje doprava a hospodárske činnosti, a medzi časťami, kde ľudia oddychujú a trávia svoj voľný čas.

Do tohto územia sa dá ľahko dopraviť po súši alebo po vode z blízkych aj vzdialenejších veľkých miest. Prakticky každé mesto a dedina v území umožňuje pohodlné pristátie a ponúka príjemne strávený čas v okolí svojich prístavísk, marín a pontónov.

Dopravné, energetické a protipovodňové stavby nenarúšajú pobyt a pohyb na rieke – naopak, skôr mu inteligentne napomáhajú. Územie pôsobí ucelene ... rieka všetko spája do prirodzeného celku, vlastne už od lokalít na toku pod Viedňou až po okolie Dunajského ohybu. Pohyb a pobyt na vode a po okolitých brehoch vyžaduje istú zručnosť, ale to je veľmi prijateľná daň za to, že toto prostredie ostáva autentické a nepripomína umelý zábavný park, v ktorom je o všetko postarané.“

Zo zápiskov neznámeho cudzinca, ktorý navštívil Dunaj v oblasti Žitného ostrova v roku 2030.

OBSAH

Použité skratky 5

01 ÚVOD 7

02 DISKUSNÝ DOKUMENT PRACOVNEJ SKUPINY 9

03 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA (Vizualizácia č. 1) 11

04 MOŽNÉ OPATRENIA: ŠESŤ KĽÚČOV K ODOMKNUTIU POTENCIÁLU 12

Prvý kľúč - SPOJME NESPOJENÉ 15

Druhý kľúč - ZACHOVAJME OÁZY, NO VNÍMAJME CELOK 24

Tretí kľúč - ZVÝŠME BEZPEČNOSŤ A DAJME PRAVIDLÁM ICH SKUTOČNÝ VÝZNAM 30

Štvrtý kľúč - STANOVME SPOLOČNÉ KRITÉRIÁ PRE POSUDZOVANIE JEDNOTLIVÝCH PLÁNOV 34

Piaty kľúč - INVESTUJME ZMYSLUPLNE A ZNÁSOBME ÚČINOK INVESTÍCIÍ 38

Šiesty kľúč - PREHĹBME SPOLUPRÁCU A VÝMENU SKÚSENOSTÍ 40

05 PRÍLOHY

Príloha A RIVERLAB ŽITNÝ OSTROV A OKOLIE – POPIS, ZÚČASTNENÍ AKTÉRI

Príloha B EVIDOVANÝ AKTUÁLNY STAV A MOŽNÉ RIEŠENIA (ÚPLNÝ PREHĽAD)

Príloha C ZOZNAM RELEVANTNÝCH DOKUMENTOV - REFERENCIE

06 VIZUALIZÁCIE

Vizualizácia č. 2 ŠIRŠIE VZŤAHY RIEŠENÉHO ÚZEMIA

Vizualizácia č. 3 ÚZEMIA BLÍZKE PRÍRODE A ÚZEMIA PREVAŽNE PREMENENÉ ČLOVEKOM

Vizualizácia č. 4 SÚČASNÁ A PLÁNOVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A STAVEBNÉ AKTIVITY V ÚZEMÍ

Vizualizácia č. 5 ŠTRUKTÚRA VLASTNÍCTVA V CIEĽOVOM ÚZEMÍ

Vizualizácia č. 6 ÚZEMIA SO ŠPECIÁLNYM REŽIMOM OCHRANY

Vizualizácia č. 7 VYBRANÉ SÚVISLOSTI POHYBU V ÚZEMÍ

Vizualizácia č. 8 ZÓNY KONTAKTU RÔZNYCH TYPOV AKTIVÍT

POUŽITÉ SKRATKY

BROZ	Bratislavské regionálne ochranárske združenie
BVS	Bratislavská vodárenská spoločnosť, a. s.
CHKO	Chránená krajinná oblasť
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
CHVÚ	Chránené vtáčie územie
MDaV SR	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
MVE	malé vodné elektrárne
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
PHRSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja územných samospráv
RIÚS	Regionálna integrovaná územná stratégia
RiverLab	Pracovná skupina Dunajského fondu RiverLab Žitný ostrov a okolie
Ropovod BSP	Ropovod Bratislava - Schwechat
SK	Slovenská kanoistika
SRZ	Slovenský rybársky zväz
SVP	Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.
SZVM	Slovenský zväz vodného motorizmu
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody SR
VD Gabčíkovo	Vodné dielo Gabčíkovo
VP	Verejné prístavy, a. s.
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
VV	Vodohospodárska výstavba, š. p.

DOPRAJME SI RIEKU

Riečne územie Žitného ostrova prešlo za posledných približne 150 rokov vývojom, ktorý ho premenil z divokej vnútrozemskej riečnej delty na oblasť utváranú a intenzívne využívanú človekom.

Toto unikátne riečne územie v malej mierke stelesňuje súčasné globálne výzvy týkajúce sa vzťahu človeka a prírody, dopadov planetárnych zmien na životy ľudí a na prírodné systémy. Stelesňuje tiež výzvy týkajúce sa schopnosti ľudí vytvárať si príjemné podmienky pre život v mestách a v okolitej krajine, komunikovať a rozhodovať o svojej budúcnosti.

Dunajský fond, nezisková platforma rozvíjajúca medziľudské vzťahy, verejné priestory a infraštruktúru na slovenskom úseku Dunaja, inicioval pracovnú skupinu RiverLab. *(Viac informácií o pracovnej skupine obsahuje Príloha A.)*. V nej vzniká medzi významnými verejnými a súkromnými aktérmi a spoločenstvami pôsobiacimi na rieke zhoda, že **v napĺňaní rekreačného a ekologického potenciálu riečnej krajiny Žitného ostrova a jeho okolia, vo vytváraní kvalitnejších podmienok pre život ľudí a prírodných organizmov, existuje významný priestor na zlepšenie.** A že takéto zlepšenia môžu byť na prospech viacerým, ak nie dokonca všetkým.

CHCE TO LEN NOVÝ POHĽAD NA TO, ČO UŽ AJ TAK DNES ROBÍME

Správa podunajského riečneho územia sa spája s dôležitými verejnými agendami, ktorých význam často presahuje územie Slovenska. Preto sú vnímané ako prioritné: ochrana pred povodňami, manažment povodia rieky, zabezpečovanie podmienok pre dopravu, adaptácia na dopady klimatickej zmeny, riešenie historických ekologických záťaží, rozvoj sídiel, výroba energie z obnoviteľných zdrojov a ďalšie hospodárske činnosti. Tieto kľúčové agendy sa však nijako nevylučujú s cieleným rozvojom verejných priestranstiev, rekreačnej/kultúrnej infraštruktúry a s ďalším skvalitňovaním vzácneho prírodného prostredia. Naopak, **zvolením správnych riešení a postupov, prospešnými vedľajšími účinkami existujúcich verejných politík, zvýšenou koordináciou a plánovaním v rámci existujúcich postupov, je možné postupne výrazne skvalitniť naše žitie s riekou a možnosti života na rieke.**

Skvalitňovanie života na rieke nie je len otázkou nového pohľadu na existujúce verejné politiky. **Súkromným subjektom** pôsobiacim v území rieky sa v rámci záujmu o rieku a širšie okolie ponúka **možnosť posilniť hodnotu ich vlastných investícií a činností, a tiež prejaviť spoločenskú zodpovednosť. Spoločenstvá tradične spojené s riekou** a znalé jej prostredia, ako sú napr. rybári, vodáci a iní športovci, ochranári a ďalší, majú zas **príležitosť zvýšiť povedomie o spoločenskom význame ich aktivít, a urobiť tieto menej komplikovanými, prípadne menej improvizovanými.**

PRÍLEŽITOSŤ POMENOVAŤ KONKRÉTNE RIEŠENIA

Tento dokument slúži tomu, aby verejní a súkromní aktéri, ktorí prejavili záujem stať sa súčasťou RiverLabu Žitný ostrov a okolie mohli **ľahšie pomenovať a vybrať si tie z konkrétnych opatrení, ktoré podľa ich názoru najlepšie riešia výzvy v danom území, ktoré spoločne považujú za najdôležitejšie.** A tiež pomenovať možné cesty ako a kedy (v akej postupnosti) tieto opatrenia realizovať.

Výber opatrení nie je konečný. Tento dokument je otvorený diskusii tak medzi aktérmi v rámci RiverLabu, ako aj v rámci širšej dotknutej verejnosti.

SPOLOČNÁ VÍZIA

Základným východiskom pre prípravu tohto dokumentu sa stala vízia, na ktorom aktéri na stretnutiach RiverLabu našli spoločnú zhodu:

Žitný ostrov a jeho okolie ako cielene udržiavaný a rozvíjaný priestor pre zmysluplnú rekreáciu a oddych, v dlhodobej symbióze s inými ľudskými aktivitami a so vzácnou prírodou.

V súvislosti s víziou sa aktéri zamerali najmä na problémy a príležitosti spojené s:

- plynulejším, príjemnejším a bezpečnejším pohybom na rieke a súši,
- prirodzenými miestami vstupu do územia a pobytu (vrátane športových a kultúrnych areálov),
- zachovaním vzácnych prírodných hodnôt,
- novými možnosťami spolupráce a inštitucionálnych inovácií.

VIZUALIZÁCIA Č. 1
VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA

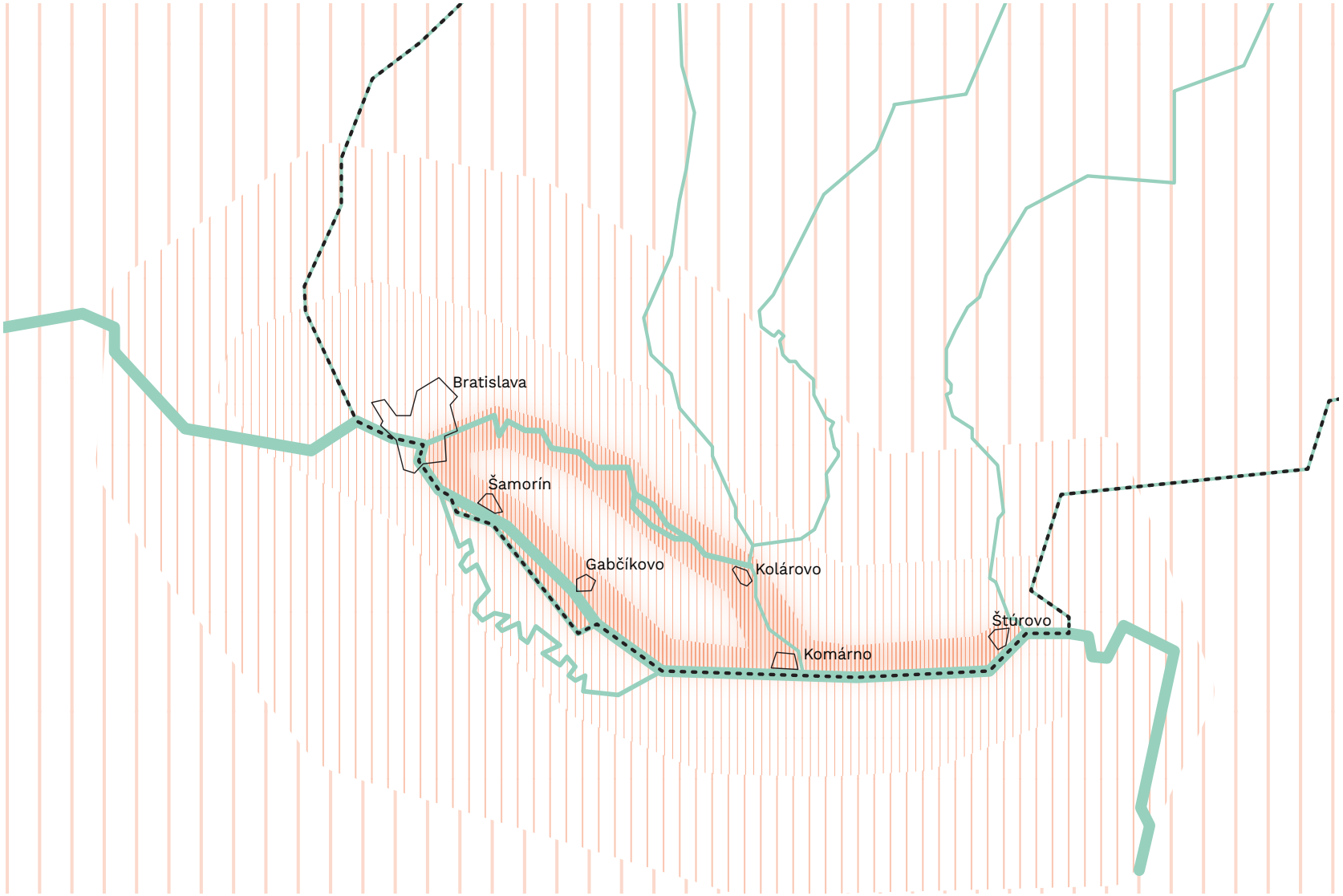

riešené územie
blízke územie
vzdialené územie

Riešené územie okrajovo zasahuje aj hlavné mesto, no nezasahuje do jeho vnútra, ktoré si vzhľadom na jeho špecifický charakter a komplexnosť vzťahov vyžaduje samostatnú analýzu a spoluprácu relevantných aktérov. Všetkých šesť miest nachádzajúcich sa v území každopádne predstavuje významné sídelné ohniská. V ich dlhodobom záujme je zaujímať sa aktívne o osud ich územného riečneho zázemia.

ŠESŤ KĽÚČOV K ODOMKNUTIU POTENCIÁLU

Keď ľudia v minulosti chceli odhaliť poklady ukrývané v divokej prírode, spisovali a odovzdávali si tzv. zemské kľúče. Mali ľuďom pomôcť v prekonávaní prekážok a nástrah, ktoré im v divokej prírode stáli v ceste.

Podobne aj tento dokument ponúka **šesť pomyselných „kľúčov“ k odomknutiu potenciálu riešeného riečneho územia.** Toto územie síce už dávno nie je divokým a neznámym, no vzhľadom na jeho zložitý charakter a množstvo potenciálne konfliktných aktivít a záujmov ostáva výzvou pre každého, kto sa usiluje o reálne zachovanie jeho hodnôt a viditeľné zvýšenie kvality života pre ľudí a prírodu.

Ide konkrétne o týchto šesť kľúčov:

Spojme nespojené

Plynulý a príjemný pohyb na vode a po súši nie je nedosiahnuteľný luxus.

Zachovajme oázy, no vnímajme celok

Máme jedinečné prírodné a krajinné hodnoty, ktoré si zaslúžia našu starostlivosť.

Zvýšme bezpečnosť a dajme pravidlám ich skutočný význam

Prenesme know-how z našich hôr na rieku.

Stanovme spoločné kritériá pre posudzovanie jednotlivých plánov

Nejde o vše zahŕňajúci plán, ale o koordináciu postupov a plánov.

Investujme zmysluplne a znásobme účinok investícií

Zdrojov nikdy nie je dosť, o to viac treba rozmýšľať, ako ich používame.

Prehĺbme spoluprácu a výmenu skúseností

Zdá sa, že zatiaľ nevyužívame všetky možnosti.

ŠESŤ KĽÚČOV K ODOMKNUTIU POTENCIÁLU

Každý z týchto šiestich kľúčov obsahuje niekoľko **vybraných súvisiacich opatrení.** Sú možnou inšpiráciou pre aktérov v RiverLabe pre ich finálne spoločné odporúčania, ktoré budú adresované všetkým zodpovedným, ktorí už dnes rozhodujú o budúcnosti tohto územia.

Tieto opatrenia boli vyberané tak, aby prinášali pokiaľ možno čo najväčší účinok pre dosiahnutie spoločnej vízie, aby boli prospešné pre čo najväčšiu časť riešeného územia a pre čo najväčší počet aktérov a užívateľov územia, a aby prípadne riešili viacero problémov naraz. *(Úplný zoznam existujúcich problémov a možných riešení, ako boli doposiaľ identifikované počas práce RiverLabu, sa nachádza v Prílohe B, a aj tieto môžu byť pre ďalšiu prácu RiverLabu relevantné).*

SPOJME NESPOJENÉ

Možnosť **plynulého, prirodzeného a príjemného pohybu** pre ľudí a živočíchy **s možnosťou návratu** je základným predpokladom kvalitného života v riešenom území. Platí to pre vodu aj súš. Podobne dôležité pre život sú **užšie spojenia brehov s vodným tokom** (napr. zachovávanie pláží, tvorba miest pristátia alebo funkčných areálov) a **medzi oboma brehmi rieky** (preprava a premostenia).

Určujúcim činiteľom, ktorý utvára charakter riešeného územia, a ktorý je dnes regulovaný človekom, je **vodný tok a jeho spojenie s vedľajšími ramenami a pririečnou krajinou.** Toto spojenie – vrátane objemu prepúšťanej vody a frekvencie záplav - je kľúčové pre zachovanie prírodného života v lužných lesoch a v mokradiach, a tiež pre mnohé hospodárske aktivity v území (pôda, vodné zdroje, drevo, rybolov...).

V riešenom území v ostatných dekádach pribúda stavebná činnosť a budovanie (najmä veľkej) infraštruktúry. Cielené **dobudovanie alebo zjednodušenie niektorých chýbajúcich prepojení** vnútri územia a medzi riešeným územím a jeho širším okolím výrazne napomôže lepšiemu pohybu a novým možnostiam trávenia času v ňom. **Zvýšený cit pre dopady budovanej infraštruktúry** na (pri)riečne (mikro)prostredia rovnako skvalitní možnosti príjemného pohybu, pobytu a života v území.

MOŽNÉ OPATRENIE 1/A

SPRIETOČNIŤ MEDVEĎOVSKO-KĽÚČOVECKÚ SÚSTAVU RAMIEN

V súčasnom stave je vjazd po vode do ramennej sústavy pri obci Čičov možný len obmedzene. V niektorých úsekoch je vyznačená turistická trasa pre peších návštevníkov. V blízkosti ramien je vyznačená cyklotrasa Eurovelo 6.

Plánované sprietočnenie ramien, ktoré zlepší protipovodňovú ochranu, by mohlo priniesť rozšírené možnosti rekreačného využitia rieky pre bezmotorovú (prípadne aj motorovú) lodnú dopravu. Úprava výhonu na hranici Medveďovského ramena by znamenalo uľahčenie vjazdu do ramena. Samotné sprietočnenie by mohlo priniesť možnosti plynulého pohybu na ďalšom úseku rieky, súvisiace napojenie na pririečne územie a možnosti pobytu v prírodnom prostredí (vodáctvo, turistika, cyklistika, rekreačné rybárstvo a pod.).

Aktéri:
SVP, ŠOP SR S-CHKO Dunajské luhy, Slovenský rybársky zväz, Klub slovenských turistov, Slovenský cykloklub, návštevníci územia

Súvisiace otázky:
- Aký by malo sprietočnenie vplyv na prírodné prostredie v blízkosti ramena a na rybárstvo priamo v ramene?
- Znamenalo by uľahčený prístup aj do prírodnej rezervácie Čičovské mŕtve rameno?
- Aké súvisiace opatrenia by si to vyžadovalo aby boli zachované prírodné hodnoty v tomto území? Potreba zadefinovať povolené, obmedzene prípustné a zakázané plavidlá.

Makropodmienky:
režim v prírodnej rezervácii Čičovské mŕtve rameno, ochrana mokradí v oblasti, možnosti rekreácie v blízkom a širšom okolí, v blízkosti ramennej sústavy vedie cyklotrasa Eurovelo 6 (Ľavá strana Medzinárodnej Dunajskej cyklistickej cesty)

Referencie:
- *diskusia v RiverLabe*
- *PLÁN MANAŽMENTU SPRÁVNEHO ÚZEMIA POVODIA DUNAJA (ďalej VODNÝ PLÁN SLOVENSKA), 2015*

MOŽNÉ OPATRENIE 1/B

SPLAVNIŤ STARÉ KORYTO DUNAJA

Diskusia o splavnení starého koryta Dunaja má v súčasnosti opodstatnenie v súvislosti s rekreačnou plavbou (motorovou a bezmotorovou).

Splavnenie by si vyžadovalo čiastočné odstránenie nánosov a údržbu brehov (čo je priebežne vykonávané SVP), uľahčenie využívania plavebnej komory Čunovo pre malé motorové plavidlá (v súčasnosti je potrebné, aby si žiadateľ o preplavenie vopred zabezpečil príslušné plavebné opatrenie na Dopravnom úrade) sprevádzkovanie sklzu na hrádzi v Čunove a vybudovanie prejazdu malých plavidiel cez hať Dunakiliti.

Skúsenosti priamo z terénu naznačujú, že by mohlo ísť z časti len o nenáročné stavebné úpravy, opravu techniky a zjednodušenie preplavenia cez plavebné komory v praxi.

Aktéri:
SVP, VV, Slovenský zväz vodného motorizmu, slovenská kanoistika, vodáci v území

Súvisiace otázky:
- Aké sú možné dopady splavnenia na prírodné prostredie v ramennej sústave?
- Aké typy rekreačného využitia môže splavnenie priniesť?
- Aké sú možnosti trávenia času v tomto úseku Dunaja?
- Je požiadavka na zlepšenie nástupu na vodu pre vodákov v tomto území (pontóny)?

Makropodmienky:
plánovaná rekonštrukcia plavebnej komory na VD Gabčíkovo, nejasný postoj Maďarska k otázke splavnenia starého koryta (hranice, ekologické súvislosti?), rozdielne požiadavky pre možnosti plavby pre motorové a bezmotorové člny, manipulačný poriadok záplav, otázky splavnenia starého koryta súvisia aj s celkovým zabezpečením splavnosti Dunaja na území Slovenska (staré koryto štatút vodnej cesty nikdy nestratilo)

Referencie:
- *NÁVRHY NA RIEŠENIE STARÉHO KORYTA DUNAJA V ÚSEKU ČUNOVO – SAP – rôzne varianty riešenia navrhnuté slovenskou a maďarskou stranou. Rekreačnú plavbu umožňuje niekoľko (4) z nich*
- *STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJA DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY SR 2020, str. 134-136 – budovanie prístavísk, údržba hatí, rekonštrukcia plavebnej komory Gabčíkovo*
- *STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJA DOPRAVY SR DO ROKU 2030 – Fáza II, str. 37-38 - Okrem úseku prítokového a odtokového kanála Gabčíkovo úsek slovenského Dunaja označený ako „strategic bottleneck“ pre plavbu*
- *UDRŽATEĽNÁ DOPRAVA V TURISTICKÝCH REGIÓNOCH POZDĹŽ DUNAJA - REGIONÁLNA STRATÉGIA A REGIONÁLNY AKČNÝ PLÁN splavnenie starého koryta sa spomína v niekoľkých možných opatreniach*

MOŽNÉ OPATRENIE 1/C

UMOŽNIŤ PLYNULÚ A BEZPEČNÚ PLAVBU NA MALOM DUNAJI

Možnosti využitia Malého Dunaja na voľnočasové a turistické aktivity sú podrobne zmapované v rámci projektu Transdanube z roku 2014 (BSK).

Problémy:
- hĺbka koryta rieky, ropné a olejnaté sedimenty na dne rieky
- fyzické bariéry plynulej plavby
- chemické znečistenie

V prípade, že si skupina zvolí toto opatrenie ako prioritné, je možné sa tomu venovať detailnejšie a navrhnúť kľúčové oblasti rozvoja:

1. Plynulý pohyb na vode (8 fyzických bariér, technickými opatreniami sú odstrániteľné)
2. Konkrétne miesta vstupu do územia v nadväznosti na existujúce/možné dopravné prepojenia a možnosti pobytu (vhodné miesta doplnkovej infraštruktúry/služieb a prestupných bodov multimodálnej dopravy)
3. Možnosti odstránenia historických znečistení a zabrániť vzniku nových

Aktéri:
SVP, samosprávne kraje, mestá a obce, lokálne neziskové iniciatívy a ďalšie v závislosti od zvolenej oblasti rozvoja

Makropodmienky:
- navrhovaná výstavba malých vodných elektrární pri obciach Topoľníky, Hurbanova Ves a Eliášovce
- zámery na rozšírenie Letiska M. R. Štefánika - predĺženie existujúcej vzletovej a pristávacej dráhy a prípadné vybudovanie tretej dráhy pri obci Most pri Bratislave si vynúti preloženie koryta vodného toku
- plánovaná výstavba diaľničného obchvatu D4 naprieč toku
- plánované vyhlásenie Natura 2000 na toku Malého Dunaja (biokoridor) - plánované na koniec roka 2017/ začiatok 2018

Referencie:
- *ŠTÚDIA USKUTOČNITEĽNOSTI VYUŽITIA VODNÉHO TOKU MALÝ DUNAJ NA VZNIK NOVÝCH ALTERNATÍVNYCH DOPRAVNÝCH PREPOJENÍ V ÚZEMÍ MEDZI BRATISLAVOU A KOMÁRNOM, BSK, 2014*
- *KONCEPCIA VYUŽITIA HYDROENERGETICKÉHO POTENCIÁLU VODNÝCH TOKOV SR DO ROKU 2030*
- *TECHNICKY VYUŽITEĽNÝ HYDROENERGETICKÝ POTENCIÁL PRE MALÉ VODNÉ ELEKTRÁRNE (MVE)*

MOŽNÉ OPATRENIE 1/D

VYZNAČIŤ A VYBUDOVAŤ CYKLOTRASY PRI MALOM DUNAJI

Výstavba a vyznačenie súvislej cyklomagistrály popri Malom Dunaji momentálne nie je súčasťou slovenských stratégií cestovného ruchu a udržateľnej dopravy. Výsledkom lokálnych a regionálnych, verejných aj súkromných iniciatív sú plány na vyznačenie čiastkových úsekov. *Zoznam pripravovaných projektov v oblasti cyklistiky je v Prílohe B.*

Aktéri:
VÚC, mestá a obce, lokálne neziskové iniciatívy, Slovenský cykloklub, SVP

Súvisiace otázky:
- Aké sú legislatívne a praktické riešenia problémov s finančnými nákladmi na hrádzach pre cyklocesty?
- Aké sú možnosti multimodálnej dopravy, kvalita prestupu a podporná infraštruktúra pri cyklotrasách?

Makropodmienky:
režim vodohospodárskych hrádzí vo vzťahu s ich využívaním na cyklodopravu, napojenia cyklotrás na mestské a obecné cyklocesty, možné zdroje financovania, vlastnícke vzťahy, cesty (napr. poľné, súkromné) prirodzene využívané na cyklodopravu

Referencie:
- *diskusia v RiverLabe*
- *RIUS NSK*
- *UDRŽATEĽNÁ DOPRAVA V TURISTICKÝCH REGIÓNOCH POZDĹŽ DUNAJA - REGIONÁLNA STRATÉGIA A REGIONÁLNY AKČNÝ PLÁN, PROJEKT TRANSDANUBE, BSK, 2013*

MOŽNÉ OPATRENIE 1/E

DOBUDOVAŤ A ZABEZPEČIŤ ÚDRŽBU CYKLOTRASY EUROVELO 6

Pre cykloturistiku je zásadný problém vedenie cyklotrás po frekventovaných cestách. Medzi Komárnom (Iža) a Štúrovom je viacero úsekov, kde medzinárodná cyklomagistrála Eurovelo 6 pokračuje po ceste č. 63. Postupné oddelenie cyklodopravy od automobilovej dopravy by prispelo k zvýšeniu bezpečnosti cyklistov v každodennom využívaní predmetného úseku a tiež k zatraktívneniu cieľového územia pre návštevníkov z blízkeho aj vzdialenejšieho okolia.

Skúsenosti priamo z terénu hovoria o nedostatočnom udržiavaní cyklotrasy Eurovelo 6. Chýba doplnková infraštruktúra a služby (požičiavanie bicyklov, infopointy, opravovne / dielničky, cyklistické kempy).
Pred niekoľkými rokmi vybudované stánky nie sú udržiavané.

Aktéri:
MDVRR SR, VÚC, mestá a obce, lokálne neziskové iniciatívy, Slovenský cykloklub,...

Súvisiace otázky:
- Možnosti pasportizácie, dobudovania a údržby podpornej infraštruktúry pre Eurovelo 6.

Makropodmienky:
napojenia cyklotrás na mestské a obecné cyklocesty, možné zdroje financovania, vlastnícke vzťahy, cesty (napr. poľné, súkromné) prirodzene využívané na cyklodopravu

Referencie:
- *RIUS NSK (Stratégia rozvoja cyklotrás a cyklodopravy v NSK na roky 2016-2020, 1.4.1. Základné pravidlá pre vedenie trás EuroVelo; 1.4.4: Zásady navrhovania trás EuroVelo na Slovensku; 3.4.2. Cyklodopravná infraštruktúra – spomína sa projekt, ktorého ambíciou bolo vyriešiť úseky Číčov - Komárno a Kravany nad Dunajom-Štúrovo)*
- *NÁRODNÁ STRATÉGIA ROZVOJA CYKLISTICKEJ DOPRAVY A CYKLOTURISTIKY SR*
- *RIUS TTSK*
- *KONCEPCIA ÚZEMNÉHO ROZVOJA CYKLOTRÁS BSK*

MOŽNÉ OPATRENIE 1/F

ZREALIZOVAŤ VÝSTAVBU PEŠIEHO A CYKLISTICKÉHO MOSTU DOBROHOŠŤ – DUNAKILITI

Plánovaný most cez staré koryto Dunaja má okrem nového lokálneho cezhraničného prepojenia šancu priniesť aj oživenie cykloturistiky v celom podunajskom regióne. Vďaka mostu by mohol vzniknúť ďalší úsek cyklistickej cesty Eurovelo 6. Vytvoril by sa priamy prístup zo Slovenska do oblasti Szigetköz a naopak, z Maďarska do Podunajského regiónu. Tým by vzniklo nové miesto vstupu na Žitný ostrov určené pre cyklistickú dopravu aj pešiu turistiku.

V rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 sa uskutočnila príprava štúdií a plánov, konkrétne štúdie uskutočniteľnosti a projektovej dokumentácie výstavby pešieho a cyklistického mostu.

Aktéri:
VV, RRA Ister, obce Dobrohošť a Dunakiliti, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Győr

Makropodmienky:
zariadenia cestovného ruchu v okolí, napojenia na existujúce cyklotrasy a pešie trasy

Finančné zabezpečenie:
podľa dostupných informácií v riešení

Referencie:
- *http://www.vvb.sk/cms/index.php?page=most-pre-pesich-a-cyklistov*

MOŽNÉ OPATRENIE 1/G

ZABEZPEČIŤ MOŽNOSŤ TANKOVANIA PRE MALÉ MOTOROVÉ PLAVIDLÁ

Na celých 172 km slovenského toku Dunaja absentuje infraštruktúra pre fungovanie plavidiel. Chýba sieť tankovacích zariadení pohonných hmôt na hlavnom toku Dunaja pre rekreačné plavidlá, aj pre vyhliadkové lode. Nie sú možnosti doplnenia pitnej vody, elektrického napájania a odčerpania odpadovej vody. Aktuálnou praxou je nútené neekologické a protizákonné tankovanie kanistrom.

Umožnenie umiestnenia tankovacích zariadení pre malé motorové plavidlá vo vybraných prístaviskách a marínach by uľahčilo plynulý pohyb na rieke na území Slovenska. To by mohlo prispieť aj k zatraktívneniu rekreačnej plavby pre domácich aj zahraničných vodákov. Možnosť využiť tankovacie a zásobovacie služby je jedným z faktorov v rozvoji riečneho turizmu.

Možné lokality:
Čunovo, Vlčie hrdlo, Komárno, Štúrovo

Aktéri:
VP, MZP SR, MDVRR SR, Slovenský zväz vodného motorizmu, aktéri v oblasti cestovného ruchu, SLOVNAFT, a.s., BVS

Súvisiace otázky:
- Aká legislatívna (a iná?) zmena je potrebná, aby prístaviská a maríny mohli poskytovať služby doplnenia paliva?
- Kto z aktérov by mohol byť poskytovateľom týchto služieb?
- Otázka umiestnenia tankovacích zariadení v rámci miest: centrum alebo mimo mesta?

Makropodmienky:
legislatíva, možní investori, režim v záplavových územiach (legislatívne podmienky výstavby), ochrana vodného zdroja

Referencie:
- *diskusia v RiverLabe*
- *RIUS TTSK, str. 403*

ZACHOVAJME OÁZY, NO VNÍMAJME CELOK

Ľudské poznanie sa posúva od ochrany vybraných častí (výsekov) prírody k vedomiu, že nenahraditeľnú hodnotu pre život predstavuje v skutočnosti **krajina ako celok**, vrátane jej osídlených častí.

Toto poznanie pozýva k novému pohľadu na vzťahy medzi tými časťami riešeného územia, ktoré (stále) ostávajú skôr prírode blízke, a tými, do ktorých výrazne zasahuje človek. Zatiaľ čo sa ukazuje potrebné naďalej chrániť špeciálnym režimom najcennejšie časti prírody a jej zdroje, dôkladnú pozornosť je potrebné venovať aj riešeniam a dopadom aktivít v tých častiach územia, ktoré sa prirodzene ponúkajú pre väčší športový, rekreačný a kultúrny ruch.

Oázy kľudu je možné zachovávať vtedy, ak sú dostatočne **veľké a ucelené**, a ak je **prístup** k nim **manažovaný.** Príjemný a plnohodnotný život v celom riešenom území je možné dosiahnuť vtedy, ak aj toto **územie** tvorí istý **kompaktný celok,** ktorý nie je zbytočne fragmentovaný, narušený priečnymi bariérami alebo zbytočnými prekážkami.

MOŽNÉ OPATRENIE 2/A

RENATURALIZOVAŤ BREHY RIEKY

Obnova prirodzených brehov môže byť aktuálna v lokalitách kde nie je vysoké riziko záplav, nehrozí erózia a dovolia to majetkové pomery. Zachovanie a obnovenie prirodzených brehov Dunaja by v určitých úsekoch prispelo k bezpečnosti rekreačnej plavby, komfortu nástupu a výstupu na vodu a na rekreačné využitie (prirodzené pláže). Ponúka sa príležitosť hľadať rovnováhu medzi bezpečnosťou, úpravou splavnosti toku rieky a využitia rieky pre iné účely.

Aktéri:
SVP, BROZ, VV, Komisia pre hraničné vody (SK HU), vodáci, aktéri v cestovnom ruchu a obyvatelia územia

Súvisiace otázky:
- V ktorých konkrétnych lokalitách sú vhodné opatrenia na obnovu brehov za účelom vytvoriť prirodzené pláže?

Možné lokality:
napr. Patince, Radvaň nad Dunajom, Bratislava - Petržalka/ Ovsište, Bratislava -Ružinov, Veľkolélsky ostrov (k.ú. Veľké Kosihy a Zlatná na Ostrove), Iža, Chľaba

VV v rámci projektu LIFE pripravuje na základe štúdie VÚVH a rokovaní s SVP lokality na realizáciu obnovy prirodzených brehov.

Makropodmienky:
smernice Dunajskej komisie, bezpečnosť, protipovodňové opatrenia, sanita

Referencie:
- *diskusia v RiverLabe*
- *VODNÝ PLÁN SLOVENSKA 2015*

MOŽNÉ OPATRENIE 2/B

POMENOVAŤ A ROZVÍJAŤ ZÓNY POBYTU V PRÍRODE

V území Žitného ostrova je okrem Chránenej krajinnej oblasti Dunajské luhy niekoľko menších celkov s rôznymi úrovňami ochrany (chránené oblasti, prírodné rezervácie, parky). Vzácne oblasti sa dostávajú do konfliktu s ostatnými aktivitami v území, či už výstavbou, rozvojom infraštruktúry alebo záujmom návštevníkov vstupovať do oáz, kde sa zachovalo najviac z pôvodného prírodného prostredia.

Pasportizáciou oáz a ich vzťahu k okolitému prostrediu, prípadných zón konfliktu, je možné pomenovať tie najcennejšie a cielene ich (ale predovšetkým ich okolie) rozvíjať tak, aby sa zachovali ich hodnoty, ale aby zároveň boli prístupné návštevníkom. Podľa charakteru „oázy“ by bolo možné stanoviť „zóny pozorovania“ a „zóny pobytu“ v prírode.

Mapa území so špeciálnym režimom ochrany sa nachádza v prílohe *(Vizualizácia č. 6)*.

Aktéri:
BROZ, ŠOP, VV, vodáci, cyklistické združenia, lokálne ochranárske združenia, aktéri v cestovnom ruchu a obyvatelia územia

Súvisiace otázky:
- Ktoré oblasti by bolo potrebné chrániť najvyšším stupňom ochrany?
- Je potrebné celkovo zvýšiť úroveň ochrany v území? Ak áno, kde?
- Ako môže túto otázku ovplyvniť možné zriadenie národného parku?

Makropodmienky:
plánované investície, podmienky prevádzkovania VD Gabčíkovo, otázka vzniku Národného parku Podunajsko, možné vybudovanie prepojenia ropovodu Družba s ropovodom BSP, otázka vplyvu plánovaných diaľnic na chránené územia

Referencie:
- *PROGRAM STAROSTLIVOSTI O MOKRADE SLOVENSKA NA ROKY 2015 - 2021: AKČNÝ PLÁN PRE MOKRADE (AKTUALIZÁCIA)*
- *KONCEPCIA OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY DO ROKU 2025*
- *SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY O OCHRANE VOĽNE ŽIJÚCEHO VTÁCTVA*

MOŽNÉ OPATRENIE 2/C

POMENOVAŤ KĽÚČOVÉ MIESTA VSTUPU DO ÚZEMIA A MIEST PRE REKREÁCIU, ŠPORT, KULTÚRU A POZNÁVANIE

Miest pobytu v území je niekoľko, s rôznym zameraním, charakterom a stupňom rozvoja. Najvýznamnejšie – ktoré možno považovať za vstupné miesta do územia – sú situované prevažne na hlavnom toku Dunaja. *(Miesta vstupu do územia znázorňuje Vizualizácia č. 7.)* Niektoré iniciatívy a plány na Malom Dunaji majú potenciál rozvoja na dôležité miesta vstupu na územie. Významným kritériom pre vstupné miesto je pritom multimodalita dopravy a možnosť jednoduchého prestupu z jednej formy dopravy na druhú (dostupnosť verejnou dopravou, parkoviská). Vo vodnej doprave sa spomína možnosť prestupu medzi rôznymi typmi plavidiel.

Miesta pobytu v území sú zamerané predovšetkým na rekreáciu a šport, v menšej miere na kultúrnohistorické poznávanie (vrátane technických pamiatok – vodných mlynov) alebo na poznávanie prírody. S výnimkou múzea Danubiana chýba priestor/areál určený na organizovanie väčších kultúrnych podujatí v kontakte s vodou. *(Zoznam súčasných areálov a plánov je v Prílohe B.)* V prípade, že si skupina vyberie konkrétny/e z nich, je možné ich dopodrobna rozpracovať.

Špecifickou kategóriou miest pobytu sú maríny a prístavy s pobytovou kvalitou. V súvislosti s nimi sa RiverLab venuje aj problematike tankovania motorových člnov.

Aktéri:
VP, vodácke zväzy, aktéri v oblasti cestovného ruchu, obyvatelia v území

Súvisiace otázky:
- Sú vodácke prístaviská alebo maríny pre rekreačné lode možnými poskytovateľmi komplexných služieb a v takej kvalite, že vedia prilákať návštevníkov?
- Je tu dopyt po vybudovaní “vodorestu”?
- Je to téma pre súkromný, alebo verejný sektor?

Makropodmienky:
legislatíva, územné plánovanie, dostupné finančné zdroje, režim v záplavových územiach (podmienky stavieb: mobilné stavby sú povolené; zakázané sú stavby, ktoré môžu byť odplavené, zamedzujú prietok a tiež kempingy)

Referencie:
- *UDRŽATEĽNÁ DOPRAVA A MOBILITA V TURISTICKÝCH REGIÓNOCH POZDĹŽ DUNAJA - REGIONÁLNA STRATÉGIA A REGIONÁLNY AKČNÝ PLÁN, Projekt Transdanube, BSK, 2013*
- *diskusia v RiverLabe*

MOŽNÉ OPATRENIE 2/D

ZLEPŠIŤ ŽIVOTNÉ PODMIENKY V RIEKE PRE ŽIVOT RÝB

Regulácia rieky a jej ramien, výstavba vodného diela, prehradení a malých elektrární zmenilo prirodzené podmienky pre život rýb v danej oblasti. Manipulácia s vodnou hladinou a zánik prirodzených záplav má za dôsledok nepriaznivý stav pre neres rýb, oteplenie vody a sedimenty na dne rieky. Nastali zmeny v prírodnom prostredí, ktoré sa prejavujú predovšetkým nedostatkom rýb a zvýšeným výskytom nepôvodných druhov rýb.

Slovenský rybársky zväz realizuje plány zarybňovania pôvodnými druhmi rýb, zabezpečuje ich reprodukcia a chráni proti ich nezákonnému odlovu. Spolupracuje s verejnými aktérmi a tretím sektorom v území.

Pre zlepšenie životného prostredia v riečnych oblastiach Žitného ostrova a jeho okolia je potrebné vykonať opatrenia, ktoré napomôžu priblíženiu sa k pôvodným podmienkam: zabezpečiť prietočnosť, čistenie od sedimentov, sprietočnenie ramien, zavodnenie mokradí, využitie povodňových vĺn na simulovanie pôvodných záplav.

Na možnosti obnovenia pôvodnej populácie rýb sú medzi odborníkmi rôzne názory. V určitých lokalitách by k lepšeniu stavu prispelo vybudovanie rybovodov cez prehradenia a hate. Vodný plán Slovenska (2015) spomína vybudovanie 7 rybovodov (bez uvedenia konkrétnej lokality). V Projekte Transdanube sa spomínajú dve možné lokality vybudovania rybovodov na už existujúcich bariérach na Malom Dunaji (MVE Nová Dedinka a MVE Veľké Blahovo).

Aktéri:
MŽP SR, ŠOP, Slovenský rybársky zväz, SVP, BROZ, VV

Makropodmienky:
aktuálna populácia rýb, príslušné manipulačné poriadky na rieke, rozdielne názory odborníkov, možnosti medzinárodnej spolupráce

Referencie:

- *VODNÝ PLÁN SLOVENSKA, 2015: spomína sa vybudovanie 7 rybovodov, bez uvedenia konkrétnej lokality)*
- *SPRIECHODNENIE VODNÉHO DIELA GABČÍKOVO PRE RYBY, BROZ, 2017*
- *ŠTÚDIA USKUTOČNITEĽNOSTI VYUŽITIA VODNÉHO TOKU MALÝ DUNAJ NA VZNIK NOVÝCH ALTERNATÍVNYCH DOPRAVNÝCH PREPOJENÍ V ÚZEMÍ MEDZI BRATISLAVOU A KOMÁRNOM, Projekt Transdanube, BSK, 2014*
- *ICPDR: Danube River Basin Management Plan 2015 – 2021*

ZVÝŠME BEZPEČNOSŤ A DAJME PRAVIDLÁM ICH SKUTOČNÝ VÝZNAM

Režim a služby v slovenských horách sú dôkazom toho, že aj na Slovensku poznáme dôležitosť **bezpečnosti a orientácie** pri pohybe a pobyte v náročnom prírodnom prostredí. Na slovenskom toku Dunaja je v tomto smere veľký priestor na zlepšenie, príležitosť „dobehnúť“ kvalitu profesionálnych služieb v horách.

Naša schopnosť **vynucovať primeraným spôsobom zmysluplné pravidlá** pohybu a pobytu v riečnom prostredí je zas predpokladom toho, aby návštevníci prichádzajúci s dobrým úmyslom nedoplácali na neschopnosť verejných inštitúcií postihnúť narušiteľov poriadku („keď nevieme ustrážiť dodržiavanie konkrétnych požiadaviek, radšej zakážme akékoľvek aktivity“). A tiež predpokladom toho, aby sme vedeli pohyb a pobyt v území urobiť manažovaným, na prospech komfortu jeho užívateľov a vzácnych ekosystémov.

MARIČA
HASIČSKÝ A ZÁCHRANNÝ ZBOR

MOŽNÉ OPATRENIE 3/A

UĽAHČIŤ A ZEFEKTÍVNIŤ PRÁCU STRÁŽCOV PORIADKU

V záujme bezpečnosti návštevníkov a zachovania poriadku v rozľahlom cieľovom území sa narastajúcim počtom návštevníkov, a (pravdepodobne) nedostatočnou kapacitou štátnej a miestnych polícii, rozširujú aj obmedzenia, ktoré nemusia byť vždy opodstatnené a neprinášajú očakávaný výsledok (napr. rozšírené zákazy vjazdu autám). Motivácia civilných strážcov poriadku (rybárska stráž, strážcovia prírody, vodná stráž) vykonávať túto činnosť a aj jej praktická realizácia sú obmedzené legislatívnymi prekážkami (napr. pokutové lístky je potrebné uhradiť už pri ich prevzatí).

Riešením by boli legislatívne zmeny, ktoré by zvýšili vymožiteľnosť práva, zefektívnili a uľahčili by činnosť civilných strážcov.

Aktéri:
MŽP SR, štátna vodná správa, ŠOP SR

Súvisiace otázky:
- Aké legislatívne zmeny si vyžaduje zvýšenie kompetencií strážcov poriadku?
- Aké sú možné formy spolupráce so súkromnými aktérmi?

Makropodmienky:
legislatíva (Zákon o vodách 364/2004), územné pokrytie

Referencie:
- *diskusia v RiverLabe*

MOŽNÉ OPATRENIE 3/B

SKVALITNIŤ ZÁCHRANNÉ A INFORMAČNÉ SLUŽBY NA RIEKE

V súčasnosti neexistuje špecializovaná celoplošná záchranná služba v cieľovom území. Záchranu osôb pri nehodách a haváriách na vodných plochách zastrešuje Povodňová záchranná služba hasičského zboru. Rýchlosť jej dojazdu na miesto havárie alebo krízovej situácie je však v praxi spochybňovaná. Z toho dôvodu sa posádky lodí pri rekreačných plavbách spoliehajú skôr na vlastné kontakty, služby marín alebo prípadné miestne záchranné služby. Vo vybraných lokalitách fungujú súkromné iniciatívy alebo firmy špecializované aj na vodnú záchrannú službu, ktoré spolupracujú s Ministerstvom vnútra SR.

Podujatia vodných športov na otvorených vodných plochách zastrešujú napr. miestne spolky vodnej záchrannej služby Slovenského Červeného kríža. Na území Žitného ostrova je známa Komplexná centrálna záchranná služba so sídlom v Gabčíkove, ktorá poskytuje aj technickú pomoc na vode.

Skvalitnenie záchranných a informačných služieb v území by zvýšilo pocit bezpečia a aj šancu záchranných zložiek zasiahnuť včas v krízových situáciách.

Aktéri:
Ministerstvo vnútra SR, súkromní aktéri v sektore záchranných služieb

- **Súvisiace otázky:**
- Aké sú nutné kroky ku skvalitneniu záchranných služieb? Zosieťovanie už existujúcich zložiek? Zriadenie nových základní?
- Koľko základní by malo byť a kde by mali byť situované, aby dokázali zasiahnuť v reálnom čase?
- Je zriadenie štátnej rozpočtovej organizácie podobnej Horskej záchrannej službe možnou alternatívou?

Makropodmienky:
legislatíva, pokrytie signálom, bariéry na toku

Referencie:
- *diskusia v RiverLabe*
- *http://www.minv.sk/?PHaZZ-oros-Povodnova_zachranna_sluzba*
- *http://www.helpteam.sk/kontakt*
- *http://bratislava.redcross.sk/vodna_zachranna_sluzba_?gclid=CMw8MmDk9ICFYWfGwod8qYLiQ*

STANOVME SPOLOČNÉ KRITÉRIÁ PRE POSUDZOVANIE JEDNOTLIVÝCH PLÁNOV

Prostredie rieky je veľmi komplexné vzhľadom na prírodné procesy a vzhľadom na medziľudské a medziinštitucionálne vzťahy.

Rozvoj a ochrana riečneho územia dnes stojí nielen na verejných investíciách, ale aj na spontánnej iniciatíve súkromných subjektov a združení. Dôležitosť vzájomnej spolupráce a komunikácie verejného a súkromného sektora je v takýchto podmienkach zrejmá, spoločný koordinovaný a otvorený postup viacerých subjektov je však stále skôr vzácnosťou.

Akékoľvek investície v riešenom území sú zmysluplné a udržateľné vtedy, ak sú podporené **rámcovým všeobecným konsenzom zainteresovaných** na prirodzených hodnotách a potenciáloch celkového územia, ale aj jeho jednotlivých častí (napr. vzťahy horný tok - dolný tok, pravý breh – ľavý breh, voda – súš a pod.). Konsenzom, ktorý sa opiera o najlepšie dostupné poznatky a skúsenosti z iných podobných riečnych území. Len tak totiž existuje základný predpoklad, že vynaložené investície nebudú neskôr znehodnotené inou aktivitou, a že sa naplní ich potenciál. Nemusí ísť pritom o detailný vše zahŕňajúci plán. Stačí správne pomenovať **niekoľko kritérií, voči ktorým bude pomeriavaný každý jednotlivý zámer.** Vo vzťahu k už existujúcim zásahom možno cielene vytvoriť podmienky na to, aby sa postupne adaptovali na tieto nové dohodnuté kritériá.

Detailné **posudzovanie dopadov** stavieb, infraštruktúry a ďalších aktivít na rieke **na kvalitu života ľudí,** na možnosti ich prirodzeného pohybu, kvalitného oddychu a ďalších aktivít, si musíme ustrážiť sami, **na štátnej resp. lokálnej úrovni.** A urobiť tieto posudzovacie kritériá **záväznými** a dostatočne vopred známymi. Len tak možno zabezpečiť ich reálnu akceptáciu a skutočné zhodnotenie potenciálu rieky pre domácich obyvateľov a zahraničných návštevníkov.

MOŽNÉ OPATRENIE 4/A

STANOVIŤ SPOLOČNÉ KRITÉRIÁ PRE JEDNOTLIVÉ PLÁNY

V súčasnosti neexistuje súbor ustálených minimálnych požiadaviek kladených na priechodnosť, priateľskú užívateľnosť a zachovanie charakteru územia s cieľom umožniť/nekomplikovať rôznorodé ľudské aktivity na (pri) rieke. Ak by sa na takýchto kritériách dosiahla spoločná zhoda, mohli by sa stať (záväznou) súčasťou povoľovacích procesov pre nové stavby a infraštruktúru v území, podobne ako sa dnes posudzuje dosahovanie environmentálnych cieľov a dopadov na životné prostredie.

Aktéri:
verejné orgány po vytvorení zhody s aktérmi v území (vrátane verejných podnikov)

Súvisiace otázky:
- Aké presné legislatívne a inštitucionálne prevedenie by bolo najvhodnejšie pre tieto účely?
- Ako vytvoriť existujúcim stavbám a štruktúram podmienky na ich postupnú adaptáciu na nové požiadavky?

Makropodmienky:
Posudzovanie by malo byť jednoduché a efektívne, nemalo by výrazne komplikovať a predlžovať už dnes pomerne náročné administratívne procesy.

MOŽNÉ OPATRENIE 4/B

ĎALEJ SKVALITŇOVAŤ POSUDZOVANIE DOPADOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Pokiaľ ide o prírodu, európska (a teda aj slovenská) legislatíva pamätá na potrebu vyhodnocovať dopady všetkých zásahov na rieke a v jej okolí a prijímať prírode priateľské riešenia. Tu vedie cesta cez ďalšie **skvalitnenie posudzovania dopadov, prípadne intenzívnejší monitoring stavu a vývoja prírodného prostredia.** V tejto súvislosti je možné hľadať účinnejšie cesty inštitucionálnej podpory ochrany prírody, vrátane posilnenia potrebných kapacít.

Aktéri:
verejné orgány po vytvorení zhody s aktérmi v území (vrátane verejných podnikov)

Súvisiace otázky:
1. Aké presné legislatívne a inštitucionálne prevedenie by bolo najvhodnejšie pre tieto účely?
2. Ako vytvoriť existujúcim stavbám a štruktúram podmienky na ich postupnú adaptáciu na nové požiadavky?
3. Ako sa vyvíja posudzovanie otázky zriadenia národného parku Podunajsko?

Makropodmienky:
Posudzovanie by malo byť jednoduché a efektívne, nemalo by výrazne komplikovať a predlžovať už dnes pomerne náročné administratívne procesy.

Referencie:
- *ICPDR: Danube River Management Plan 2015*
- *VODNÝ PLÁN SLOVENSKA, 2015*

INVESTUJME ZMYSLUPLNE A ZNÁSOBME ÚČINOK INVESTÍCIÍ

Ak sa uskutočňuje v území určitá investícia, či už plánovaná alebo havarijná, je možné dostatočne **vopred hľadať možnosti**, aby vynaložené prostriedky, čas a energia prinášali čo **najväčší úžitok** aj pre riečny život ľudí a prírody. A aby riešenie bolo otvorené pokiaľ možno **čo najširšiemu okruhu potenciálnych užívateľov.** Nie je to len otázka **vhodného technického, architektonického, dizajnového alebo iného podobného riešenia** daného zásahu, priateľského voči rôznym ľuďom a prírode. Tam, kde je to možné, je to aj o hľadaní možností ako cielene zvýšiť „vedľajší účinok“ tej-ktorej investície, o možnostiach **sprievodných investícií,** ktoré – ak sa plánujú a realizujú naraz s tými hlavnými – môžu priniesť výraznú úsporu nákladov.

Niekto môže vnímať takýto prístup ako neprimeraný luxus v situácii, keď na základné úlohy nie je dostatok zdrojov. Iný pohľad však hovorí, že zdrojov na uspokojenie rastúcich požiadaviek zrejme nikdy nebude „dosť“. A práve pri obmedzených zdrojoch je mimoriadne dôležité sledovať, o aké budúce hodnoty prichádzame (hodnoty finančné, ale aj také, ktoré na svoje finančné vyjadrenie ešte len čakajú), ak nemyslíme vopred na všetky možné potreby a životu prospešné opatrenia, ktoré sa dajú efektívnejšie riešiť naraz a spoločne. V riešenom území bolo v minulosti takto realizovaných niekoľko veľmi prospešných projektov (napr. umelý polostrov s unikátnym múzeum umenia, areál „divokej vody“ a pod.). Manažérsky je teda na čo naviazať.

Využívanie služby alebo iného výsledného benefitu je vždy **lepšie napr. rozumne spoplatniť,** než vylúčiť ich možnosť úplne. To môže byť prospešné aj pri hľadaní modelov dlhodobej údržby a starostlivosti. Ak ide o verejnú investíciu, možno tiež uvažovať o zaangažovaní privátnych subjektov a združení, takých, ktoré poberajú z verejnej služby nepriamo zjavný úžitok a môžu mať záujem na jej zabezpečení.

MOŽNÉ OPATRENIE 5/A

ZAVIESŤ „BEST PRACTICES“ A POSUDZOVANIE MOŽNÝCH SPRIEVODNÝCH INVESTÍCIÍ S POZITÍVNYM VEDĽAJŠÍM DOPADOM AKO ŠTANDARDNÚ SÚČASŤ MANAŽÉRSKYCH POSTUPOV

Zatiaľ nie sú známe detaily k všetkým veľkým plánovaným investíciám v cieľovom území, alebo v jeho bezprostrednom okolí, ktoré budú mať dopad na dopravu, prírodné prostredie, cestovný ruch a celkovú kvalitu života. Najlepšie (k ľuďom a prírode najpriateľskejšie) dostupné riešenia, sprievodné investície alebo vhodná úprava už navrhnutých riešení môže priniesť úžitok pre väčší okruh užívateľov, a následne priniesť aj úsporu nákladov a času pri ďalšom rozvíjaní infraštruktúry v bezprostrednom aj širšom okolí. Zvažovanie sprievodných investícií a štandardizácia tohto (manažérsko-plánovacieho) postupu môže ustáliť postupy pri projektovaní veľkých investícií. Ide predovšetkým o multimodalitu dopravy (využitie rôznymi dopr. prostriedkami), bezbariérové vstupy, doplnkovú infraštruktúru pre cyklistickú dopravu, miesta oddychu a pozorovania prírody, bariéry proti hluku, značenie pre rôzne formy udržateľnej dopravy, vodácku infraštruktúru a bezpečné prenášky a pod.

Plánované veľké investície (v rôznych fázach realizácie):

- nultý diaľničný obchvat D4 Petržalka
- cestný most Komárno-Komárom
- úseky diaľnic a rýchlostných ciest (D4, R1, R7), napr. v úseku Most pri Bratislave – Vlčkovce (v pláne je niekoľko nadväzných mostov cez Malý Dunaj
- kompa Radvaň nad Dunajom
- malé vodné elektrárne na Malom Dunaji

Vo fáze úvah:

- tunel pod VD Gabčíkovo určené pre motorové vozidlá, ale aj pre cyklistov a chodcov
- osobná kompa medzi Štúrovom a Esztergomom (ÚP NSK)
- vodná elektráreň pri Devíne

Aktéri:

Národná diaľničná spoločnosť, MDVRR SR, MŽP SR, VV, VÚC, mestá, obce, profesijné a ochranárske organizácie

Súvisiace otázky:

- V prípade už realizovaných projektov tu je priestor na postupné prispôsobovanie existujúcich stavieb požiadavkám využitia pre plynulý pohyb, príjemný pobyt, rekreáciu a súlad s prírodou. Aké sú možné finančné zdroje a mechanizmy ich rozdeľovania?

Makropodmienky:

dostupné finančné zdroje, možnosti medzinárodnej spolupráce

Referencie:

- *www.nds.sk*
- *https://domov.sme.sk/c/20460267/na-kompu-cez-dunaj-statny-podnik-vyhlasuje-tender.html (15.2.2017)*

PREHĹBME SPOLUPRÁCU A VÝMENU SKÚSENOSTÍ

Je možné – či dokonca žiaduce – hľadať možnosti, ako lepšie prepojiť a vzájomne **koordinovať postoje a postupy početných verejných inštitúcií,** ktoré svojím rozhodovaním ovplyvňujú a určujú budúcnosť riešeného územia. A to tak, aby **efektívnejšie prihliadali (aj) na otázky kvality života** ľudí a prírody v ňom. Bude na prospech, ak sa súčasťou takejto spolupráce stanú **aj privátne subjekty.**

Riešené územie zároveň vykazuje – v porovnaní s niektorými inými oblasťami európskeho Dunaja – relatívne nízku mieru komunikácie a spolupráce so zahraničnými subjektmi a medzinárodnými organizáciami/programami. Konkrétne takej spolupráce, ktorá by sa v praxi premietala do výrazných viditeľných projektov **v oblasti zvyšovania kvality života.** Je tu priestor **vytvárať cielene podmienky pre intenzívnejšie využívanie existujúcich cezhraničných a zahraničných príležitostí hmatateľnej spolupráce a prenosu poznatkov.** Keďže rieka nás bezprostredne spája s dvoma susednými krajinami, logicky sa najdôležitejšie javí potreba prehĺbiť spoluprácu práve s verejnými, poloverejnými a privátnymi subjektmi na ich území.

MOŽNÉ OPATRENIE 6/A

ZRIADIŤ SPOLOČNÚ KOORDINUJÚCU PLATFORMU

V riešenom území sa stretáva množstvo rôznorodých aktivít a verejných a súkromných aktérov, pričom však neexistuje spoločná strešná platforma, ktorá by koordinovala postoje a aktivity zainteresovaných s cieľom cielene rozvíjať a chrániť územie ako celok *naprieč rôznymi agendami* (ochrana prírody a zdrojov, doprava, energetika, priemysel, sídelný rozvoj, cestovný ruch ...). Takáto štruktúra by mohla nielen vytvárať pôdu pre konkrétne akčné plány a manažérske riešenia, ale prípadne aj poverovať špeciálny tímy odborníkov hľadaním konkrétnych riešení. Súčasťou takejto štruktúry, ktorá môže teoreticky fungovať aj neformálne, by mal byť aj súkromný sektor, ak má byť dosiahnutý žiadúci efekt informovanosti a koordinácie.

Aktéri:
všetci v území, vrátane štátnej úrovne

Súvisiace otázky:
- Je vhodné – vzhľadom na hraničný charakter územia - zriadiť takúto koordinujúcu a plánujúcu jednotku medzinárodne, spolu s rakúskou a maďarskou stranou?
- Je možné premeniť súčasný RiverLab na takúto jednotku?

Makropodmienky:
Na Slovensku sú entity podobného charakteru neexistujúce, prípadne stále iba testované, preto si zriadenie takejto štruktúry vyžiada invenciu a vôľu. Zároveň by mala byť bezprostredne spojená s procesmi dlhodobého plánovania použitia zdrojov a investícií zapojených aktérov.

Referencie:
- *The growth potential of an integrated EU Urban Agenda. Commitee of the Regions, EU, 2016*

MOŽNÉ OPATRENIE 6/B

PREHĹBIŤ MOŽNOSTI MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE

Slovenský tok Dunaja nepatrí medzi podunajské oblasti najviac benefitujúce z medzinárodných a nadnárodných programov (financie, know-how, spoločné projekty, slovenskí lead partneri). Cielené posilnenie plánovacích a manažérskych kapacít s cieľom využiť čo najviac možností za účelom dosiahnutia dohodnutých cieľov by mohlo tieto benefity výrazne rozšíriť.

Súvisiace otázky:

- Sú dôvodom nízkeho zapojenia do programov neustálené (primárne) funkcie riešeného územia?
- Je možné riešiť zapojenie do medzinárodných programov bez hlbšej inštitucionálnej koordinácie plánov a aktérov?

Makropodmienky:

Zapojenie do medzinárodných programov môže komplikovať nadmerná administratívna záťaž, ktorá však môže byť aj domáceho pôvodu (potrebné overiť možnosti zjednodušenia a zefektívnenia postupov).

Referencie:

- *International River Foundation*
- *Global Water Partnership*
- *FEDENATUR (Projekt Periurban Parks)*
- *EUROPARC, International Water Association*
- *DanubeParks – Network of Protected Areas*
- *World Wildlife Fund Programme: „Transboundary Biosphere Reserve Mura-Drava-Danube“*
- *UNESCO*
- *EU Strategy for Danube Region*
- *Danube Transnational Programme*
- *Interreg Central Europe*
- *Cezhraničné programy SK – AT, SK – HU, SK – CZ*
- *Urban Agenda for the EU*
- *European Water Stewardship – City Blueprint*
- *Danube Competence Center*

RIVERLAB ŽITNÝ OSTROV A OKOLIE

DISKUSNÝ DOKUMENT PRACOVNEJ SKUPINY DUNAJSKÉHO FONDU

RIVERLAB ŽITNÝ OSTROV A OKOLIE – POPIS, ZÚČASTNENÍ AKTÉRI

RiverLab Dunajského fondu sa zameriava na územie Žitného ostrova a okolia. Združuje nominantov významných verejných a súkromných aktérov, ako aj jednotlivcov poberajúcich všeobecný rešpekt v občianskom sektore. Pracovná skupina je otvorená, aktéri na Dunaji boli prizvaní k účasti na práci skupiny individuálne, ale aj na II. Fóre Dunajského fondu. Prvé stretnutie skupiny sa uskutočnilo v máji 2016. Počas uplynulého obdobia členovia popísali súčasný stav a pomenovali príležitosti a problémy, ktoré vnímajú ako najzávažnejšie v tej oblasti, v ktorej na rieke pôsobia.

O práci skupiny a jej priebežných výsledkoch sú informovaní odborníci z rôznych profesií, ktorí sa zameriavajú na disciplíny súvisiace s riekou a životom na nej (expertná sieť). Boli prizvaní k vyjadreniu názoru a pripomienkovanie výstupov práce skupiny. V prípade záujmu sa môžu zúčastniť aj samotných stretnutí skupiny.

RiverLab Žitný ostrov a okolie uskutočňuje Dunajský fond (Stredoeurópska nadácia) v partnerstve a s podporou spoločnosti SLOVNAFT, a.s., Bratislavského samosprávneho kraja, Fakulty architektúry Slovenskej technickej univerzity a Ústavu manažmentu Slovenskej technickej univerzity.

RIVERLAB ŽITNÝ OSTROV A OKOLIE – POPIS, ZÚČASTNENÍ AKTÉRI

ZÚČASTNENÉ ORGANIZÁCIE

- **Úrad vlády**

Ing. Michal Blaško, riaditeľ Odboru monitorovania hodnotenia OP IS Úradu vlády SR, národný koordinátor Stratégie EÚ pre dunajský región
Peter Heriban, Sekcia operačných programov Úradu vlády SR

- **Bratislavský, Trnavský a Nitriansky samosprávny kraj – spoločný nominant**

Ing. Tatiana Mikušová, riaditeľka Slovenského domu Centrope

- **Bratislavský samosprávny kraj (partner RiverLabu)**

Mgr. Martin Hakel, BA, vedúci oddelenia stratégie a územného rozvoja
Mgr. Pavol Stano, Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov

- **Hlavné mesto SR Bratislava**

PhDr. Ľudmila Farkašovská, námestníčka primátora pre odborné špecializované činnosti strategického a koncepčného charakteru
RNDr. Katarína Kučárová, PhD., Referát stratégií Oddelenia stratégií a projektov
Ing. Martina Tichá, Referát projektového riadenia Oddelenia stratégií a projektov

- **Podunajské mestá: Komárno, Štúrovo, Šamorín, Kolárovo – spoločný nominant**

Mgr. Vincent Andraško, výkonný riaditeľ Oblastnej organizácie cestovného ruchu PODUNAJSKO

- **Dopravný úrad – Divízia vnútrozemskej plavby**

Ing. Jaroslav Šimoník, Odbor plavebnej bezpečnosti vodných ciest a prístavov

- **Verejné prístavy, a.s.**

Ing. František Šajgalík, referent prístavných služieb VP, a.s

- **Vodohospodárska výstavba, š.p.**

Ing. Tomáš Slovák, vedúci odboru prípravy vodných stavieb a stratégie
Ing. Ján Hrnčíř

- **Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.**

Ing. Pavel Virág, technicko-prevádzkový riaditeľ SVP š.p. Banská Štiavnica
Ing. Marián Supek, pracovník SVP š.p. Banská Štiavnica

- **Slovnaft, a.s. (partner RiverLabu)**

Jaroslav Košťálik, riaditeľ útvaru pre vzťahy s vonkajším regulačným prostredím
Anton Molnár, riaditeľ podnikovej a marketingovej komunikácie

- **X-BIONIC® SPHERE a.s.**

PhDr. Juraj Bača, predseda predstavenstva
Ing. Jaroslav Jeleník, Bussines Development Manager
Mag. Oľga Pažitná, správca nadácie, NADÁCIA X-BIONIC® SPHERE a.s.

- **Danubia Invest, a.s.**

Ing. Július Kováčik, člen predstavenstva

- **Wellness Hotel Patince Spa & Marina**

Ing. Peter Hudec, konateľ spoločnosti Wellness s.r.o.

- **Slovenský rybársky zväz**

Emanuel Seemann, oblastný ichtyológ pre BA-kraj

- **Štátna ochrana prírody SR**

Mgr. Andrej Kovarik, dendrológ

- **Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s.**

Ján Pálffy, PhD., vedúci oddelenia PR a marketingu

- **Slovenská plavba a prístavy – lodná osobná doprava, a.s.**

Ing. Jozef Ondreička, technické oddelenie

- **Občianski chranári**

RNDr. Tomáš Kušík, PhD.
Mgr. Andrea Froncová

- **Vodný motorizmus**

Ing. Juraj Fencl

- **Bezmotoroví vodáci**

Ing. Tibor Soós
Ing. Boris Bergendi

Poznámka: Poslední traja účastníci boli oslovení po konzultáciách s Dunajským fondom ako rešpektované autority v danej oblasti aktivít.

PRÍLOHA A

HOSTIA

- **Expertná sieť**

Ing. Vladimír Holčík, špecialista na úpravy tokov, hradenie bystrín a strží, nádrže a priehrady (plavebné komory, hate, vodné elektrárne)

- **Prispievatelia Dunajského fondu**

Jaroslav Juriga, zástupca rodiny Kúšikovcov (prispievateľ Dunajského fondu)

- **Kruh poradcov Dunajského fondu**

Marian Molnár

- **Fakulta architektúry Slovenskej technickej univerzity (partner RiverLabu)**

doc. Ing. arch. Ľubica Vitková, PhD., dekanka Fakulty architektúry STU

EVIDOVANÝ AKTUÁLNY STAV A MOŽNÉ RIEŠENIA (ÚPLNÝ PREHĽAD)

Súhrnný popis aktuálneho stavu v cieľovom území, vrátane už existujúcich plánov a možných ďalších opatrení, ktoré môžu napomôcť dosiahnutiu spoločnej vízie o Žitnom ostrove a jeho okolia. Opatrenia sú členené podľa prvých troch zo štyroch hlavných tematických oblastí naformulovaných RiverLabom.

Zdrojmi informácií sú vyjadrenia členov pracovnej skupiny a kľúčové plánovacie dokumenty. Referencie na dokumenty a informácie o aktuálnom stave projektov budú doplnené.

Vysvetlivky:
ES - Existujúci stav pomenovaný aktérmi z terénu alebo aj strategickými dokumentmi
ESp – Plánované riešenie vo fáze prípravy projektu
P - Projekt bez potvrdeného finančného krytia
PF – Plán so schválenou finančnou alokáciou

I. PLYNULEJŠÍ, PRÍJEMNEJŠÍ A BEZPEČNEJŠÍ POHYB NA RIEKE A SÚŠI

BARIÉRY V PLYNULOM A BEZPEČNOM POHYBE NA VODE

Pre malé rekreačné plavidlá chýba možnosť plynulého a bezpečného pohybu na rieke. Najčastejšie sa spomínajú obmedzenia na hati Čunovo a Dunakiliti a v plavebnej komore VD Gabčíkovo. *Uvedené bariéry sú znázornené na Vizualizácii č. 7.*

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Plavebná komora Gabčíkovo

Obmedzené užívanie pre kapitánov a posádky malých (rekreačných) motorových plavidiel. **Súvisiace plány:** rekonštrukcia plavebnej komory **Stav:** nejasný, odkladá sa **Aktéri:** VVB **Zdroje:** pravdepodobne CEF – Connecting Europe Facility	→	Prispôsobiť a upraviť plavebnú komoru pri jej plánovanej rekonštrukcii.

Hať Čunovo, pomocná plavebná komora, vodácky sklz

Obmedzené užívanie pomocnej plavebnej komory Čunovo pre malé motorové plavidlá (v súčasnosti je potrebné, aby si žiadateľ o preplavenie vopred zabezpečil príslušné plavebné opatrenie na Dopravnom úrade). Sklz je mimo prevádzky. ***Referencie:*** *diskusia v RL*	→	Zjednodušiť získanie povolenia na preplavenie cez plavebné komory v praxi. Sprevádzkovanie vodáckeho sklzu na hrádzi v Čunove (sú potrebné pomerne nenáročné stavebné úpravy: odstránenie vysokej hrany pred dopadom do vody).

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Hať Dunakiliti

Nepriechodnosť pre motorové člny a nemotorových vodákov. Obísť sa dá cez druhé rameno, kde však je prehradenie z kameňov. Potreba dlhej a náročnej prenášky, sťažený vstup na breh.

→ Vytvoriť možnosti bezpečných prenášok člnov. Upraviť režim služby na hati. Medzinárodná spolupráca.

Referencie: *diskusia v RL*

Čičov, Medveďovsko-Kľúčovecká sústava ramien

Nepriechodnosť ramennej sústavy. Výhon (nános štrku) na hranici Medveďovského ramena spôsobuje sťažený vjazd do ramena.

Súvisiace plány: sprietočnenie ramien a protipovodňová ochrana
Stav riešenia: ESp
Aktér: SVP

→ Sprietočniť ramennú sústavu. Možný ďalší rozvoj príležitostí pre vodáctvo, turistiku, cyklistiku a pobyt.

Problematika úpravy nábreží a korýt riek

Súvisí s viacerými tematickými oblasťami. Zahŕňa nevyhnutnú starostlivosť a čistenie brehov a koryta, zabezpečenie proti záplavám a úpravu splavnosti.

→ Možnosti hľadania rovnováhy medzi úpravou splavnosti toku rieky, bezpečnosťou a využitím rieky pre rekreáciu ľudí a zachovanie prírody.

Bariéry na Malom Dunaji

Starý nápustný objekt do Malého Dunaja, nový vtokový objekt Pálenisko, siete technickej infraštruktúry (potrubia tesne nad hladinou) vo Vrakuni, letecký most letiska M.R. Štefánika, „vojenský“ most s česlami, oceľový most Potônské Lúky, MVE Nová Dedinka a Veľké Blahovo.

→ Hľadanie spôsobu odstránenia niektorých bariér za účelom plynulosti plavby prostredníctvom technických opatrení.

I. PLYNULEJŠÍ, PRÍJEMNEJŠÍ A BEZPEČNEJŠÍ POHYB NA RIEKE A SÚŠI

INFRAŠTRUKTÚRA NA RIEKE

Infraštruktúra pre motorových a bezmotorových vodákov je nedostatočná a nedobudovaná na všetkých tokoch Dunaja. Je slabá dostupnosť informácií o existujúcej infraštruktúre pre verejnosť.

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI
Vodný motorizmus		
Na celých 172 km slovenského toku Dunaja absentuje **infraštruktúra pre fungovanie plavidiel.** Na hlavnom toku Dunaja chýba sieť tankovacích zariadení pohonných hmôt, ale aj doplnenia pitnej vody, možnosti elektrického napájania a odčerpania odpadovej vody, pre rekreačné plavidlá, aj pre vyhliadkové plavby. Nútené neekologické a protizákonné tankovanie kanistrom.	→	Umožniť umiestnenie tankovacích zariadení pre malé motorové plavidlá v prístaviskách a marínach. Zmena legislatívy. Možné lokality: Čunovo, Vlčie hrdlo, Komárno, Štúrovo.
Pobytová infraštruktúra v hlavnom toku, v starom koryte, v bazénoch Dunaja, v oblasti Čunova.	→	Umiestniť pontóny, vybudovať prístaviská v starom koryte.
Pristávacie pontóny sú umiestnené na oboch brehoch Dunaja v lokalitách: Hamuliakovo, Čunovo, BA – Staré mesto, BA – Petržalka a BA – Devín. V sieti marín (Komárno, Patince, ...) je potenciál pre ďalší rozvoj. Úroveň ich služieb by sa zvýšila možnosťou tankovania. **Plán:** Radvaň nad Dunajom - vybudovanie turistických kômp a siete pontónov v spolupráci slovenských obcí s maďarskou stranou. (P) Zoznam plánov na vybudovanie nových areálov a plánov na ďalší rozvoj už existujúcich je uvedený v *časti II. tejto prílohy*.	→	Vybudovať prístaviská alebo maríny s pobytovou kvalitou v lokalitách: Vlčie hrdlo, Komárno, Štúrovo.
Pristávacie možnosti a maríny sú slabo viditeľné, chýba distribúcia informácií o pristávacích možnostiach (ako keby boli určené len pre znalcov terénu), problematická orientácia pre zahraničných návštevníkov.	→	Vydanie rekreačného turistického lodníckeho sprievodcu po slovenskom úseku Dunaja / po celom toku Dunaja v slovenskom jazyku. (je dostupný len v nemčine)

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Bezmotoroví vodáci

Slabo rozvinutá infraštruktúra, zlý nástup na vodu / výstup z vody, náročné prenášky. Nejasnosť vlastníckych vzťahov na mnohých miestach vstupu na vodu. Slabá dostupnosť informácií pre (potenciálnych) vodákov v ramennej sústave, vysoké nároky na organizáciu samostatného výletu (potreba lokálneho sprievodcu pri neznalosti terénu).

Lokality: ramenná sústava, staré koryto, Malý Dunaj.

Plán rozvoja vodáckej infraštruktúry na Malom Dunaji: Projekt „Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a na člne“ - vodácky klub v Zálesí a vo Vrakuni, prístavisko, amfiteáter (P) – viac informácii *v časti II. tejto prílohy.*

→

Umiestniť niekoľko pontónov/mól v prirodzených miestach vstupu na vodu. Skvalitniť infraštruktúru pre vodákov v ramennej sústave s napojením na cestné komunikácie, zaviesť informačný systém, značenia a zázemia (campingy, stanoviská) pre rekreačných vodákov.
Možné lokality pre budovanie inštraštruktúry (pontóny, prístaviská a pod.): Vrakuňa, Zálesie, Malinovo, Mosti pri Bratislave, Tomášov, Jelka, Kolárovo...

Ďalšie oblasti a všeobecné podmienky

Organizovaná osobná riečna preprava (výletný turizmus) Podmienky pre rozvoj organizovanej riečnej prepravy pravidelného aj sezónneho charakteru (výletný turizmus) nie sú dostačujúce.

→

Skvalitniť ponúkané služby prístavov, informovať o možnostiach cestovného ruchu (marketing).

Obmedzené možnosti prevádzkovateľov marín a prístavov na ich rozvoj a prípadné rozširovanie siete možností pristátia.

→

Preskúmať možnosti zmeny podmienok vytvorených štátom (možnosti zmeny legislatívy), aby tieto podmienky nebránili rozvoju už existujúcich marín, ale aby umožnili a uľahčili skvalitňovanie ich služieb.

I. PLYNULEJŠÍ, PRÍJEMNEJŠÍ A BEZPEČNEJŠÍ POHYB NA RIEKE A SÚŠI

CYKLOTRASY

Územím Žitného ostrova prechádza medzinárodná cyklotrasa Eurovelo 6 a časť Medzinárodnej dunajskej cyklistickej cesty, ktoré sa z časti aj prekrývajú. Pre cyklodopravu, a predovšetkým pre cykloturistiku, je zásadným problémom vedenie cyklotrás po frekventovaných úsekoch ciest a nedostatok cyklociest vo vidieckych oblastiach (konkrétne oblasť Malého Dunaja). Chýbajú prepojenia jednotlivých cyklistických ciest navzájom.
Už existujúce cyklotrasy sú nedostatočne udržiavané a značené. Nie je na nich dostatok doplnkovej infraštruktúry a služieb (požičiavanie bicyklov, infopointy, opravovne / DIY dielničky, cyklistické kempy). Plán pre cyklomagistrálu v oblasti Malého Dunaja zatiaľ chýba.

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI
Cyklotrasa Eurovelo 6		
Chýbajúce úseky cyklotrasy (trasa vedie po frekventovaných cestách pri obci Medveďov a medzi Komárnom a Štúrovom). Poškodený povrch ciest, chýbajúca alebo poškodená doplnková infraštruktúra.	→	Dobudovať chýbajúce úseky cyklotrasy Eurovelo 6 v najkritickejších úsekoch (Radvaň nad Dunajom) a opraviť poškodený povrch cyklocesty pri obci Báč.
	→	Obchvat pri obci Radvaň nad Dunajom K odkloneniu cyklistickej dopravy z frekventovanej hlavnej cesty je možnosť využiť poľné cesty v okolí obce. Cyklotrasa by sa napojila na už existujúcu novú cyklocestu v extraviláne Moče.

1. Vybudovanie chýbajúceho úseku cyklotrasy Eurovelo 6 v úseku Kravany - Štúrovo
Stav: P - podaná žiadosť o finančnú podporu z fondov EÚ
Aktéri: Európske zoskupenie územnej spolupráce Váh-Dunaj

2. Plán vybudovania úseku Báč – prístav kompy v Kyselici (informačné tabule a cyklocentrum v obci Báč) v rámci projektu Sacra Velo
Stav: P

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Cyklotrasa Eurovelo 6

3. Peší a cyklistický most – Dobrohošť – Dunakiliti (PF)
Stav: V rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 sa uskutočnila príprava štúdií a plánov, konkrétne štúdie uskutočniteľnosti a projektovej dokumentácie výstavby pešieho a cyklistického mostu.
Finančné zabezpečenie: podľa dostupných informácií v riešení
Aktéri: VVB, RRA Ister, Obec Dobrohošť a Dunakiliti, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Győr

Cyklotrasy popri Malom Dunaji

Popri Malom Dunaji nie je oficiálne značená cyklotrasa.

→ Potenciál lokality môže zvýšiť aj napojenie existujúcich (napr. Bernolákovo – Nová Dedinka) a pripravovaných (napr. JURAVA 2 – Vajnory – Ivánka pri Dunaji – Vrakuňa) úsekov na budúcu cyklomagistrálu pozdĺž toku Malého Dunaja.

→ Plánovaná rekonštrukcia pravostrannej (južnej) hrádze v úseku Kolárovo – Horné Mýto – ako možnosť na vybudovanie cyklotrasy na hrádzi.
Aktéri: SVP, obce, ktoré sú samotnými investormi cyklotrás

1. Plán na vybudovanie vybraného úseku cyklotrasy z MČ Vrakuňa (P)
Smer letisko – napojenie na ďalšie cyklotrasy, ktoré vedú poza letisko popri Malom Dunaji smerom na Zálesie).
Dĺžka: 1,2 km; Investor MČ Vrakuňa
Projekt *“Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a na člne”*
Aktéri: spolupráca samosprávnych krajov a obcí zo Slovenska a Maďarska
Možné finančné zdroje: INTERREG V-A SK-HU

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Cyklotrasy popri Malom Dunaji

2. Plán na vybudovanie cyklotrasy z mesta Kolárovo k vodnému mlynu (P)
Dĺžka: 1,1 km; Investor: mesto Kolárovo
Projekt *"Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a na člne"*
Aktéri: spolupráca samosprávnych krajov a obcí zo Slovenska a Maďarska
Možné finančné zdroje: INTERREG V-A SK-HU

3. Plán na vybudovanie cyklotrasy Sv. Jur-Ivanka pri Dunaji (P)
Dĺžka: 4 km; Investor: BSK (pokračovanie trasy JURAVA, nie popri letisku)
Projekt *„Sacra Velo"*
Aktéri: spolupráca samosprávnych krajov a obcí zo Slovenska a Maďarska
Možné finančné zdroje: INTERREG V-A SK-HU

4. Plán na vybudovanie cyklotrasy Dobrohošť – Kyselica (P)
Dĺžka 2,2 km; Investor: TTSK
Projekt *„Sacra Velo"*
Aktéri: spolupráca samosprávnych krajov a obcí zo Slovenska a Maďarska
Možné finančné zdroje: INTERREG V-A SK-HU

5. Plánovaná cykloturistická trasa popri toku Malého Dunaja (ESp)
Projekt rieši využitie existujúcich poľných a málo využívaných ciest popri toku Malého Dunaja (Jelka – Nový Život – Horná Pôtoň – Orechová Pôtoň – Starý Háj - Tomášikovo) a je súčasťou okruhu, ktorý vychádza z Galanty.
Stav: vypracovaná projektová dokumentácia, prebiehajú rokovania s obcami, v štádiu územného konania
Aktéri: OZ Miestna akčná skupina Galanta, obce, Slovenský cykloklub

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Cyklotrasy popri Malom Dunaji

6. Plánovaný úsek cyklotrasy a cyklomosta cez Malý Dunaj - úsek: Nová Dedinka – Tomášov – Vlky

Projekt je pripravovaný v úzkej spolupráci obcí, s víziou poskytnúť cyklistické prepojenie meandrov Malého Dunaja, zvýšenia atraktivity lokality pre turistov. Ďalšími prínosmi projektu sú: prepojenie s existujúcou cyklotrasou okolo Čiernej vody (Bernolákovo – Nová Dedinka) a cyklodopravné napojenie Nová Dedinka – Veľký Biel, v ktorom sa predpokladá vybudovanie prestupového terminálu na železničnú dopravu.

Stav: projekt je v štádiu architektonického návrhu, prebiehajú konzultácie s dotknutými vlastníkmi pozemkov

Aktéri: obce Nová Dedinka, Tomášov, Vlky

I. PLYNULEJŠÍ, PRÍJEMNEJŠÍ A BEZPEČNEJŠÍ POHYB NA RIEKE A SÚŠI

„PRESTUPNÉ BODY“ - MULTIMODÁLNA DOPRAVA

V území je multimodalita dopravnej infraštruktúry poddimenzovaná, jednotlivé dopravné systémy a druhy dopravy nie sú prepojené. Je charakteristická preferencia individuálnej automobilovej dopravy pred verejnými a ekologickými druhmi dopravy.

Konkrétne problémy:
- nedostatočné značenie turistických, jazdeckých a vodáckych trás
- nedostatočné napojenie miest pobytu na dopravnú infraštruktúru (verejnú dopravu, lodnú dopravu)
- obmedzené možnosti pre splavovanie osobám so zdravotným postihnutím – nedostatočná bezbariérovosť
- nedostatok cezhraničných prepojení cez Dunaj: chýbajúce mosty a kompy

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI

Cezhraničné prepojenia cez Dunaj

Plán na vybudovanie **siete požičovní bicyklov a lodiek** medzi Komárnom a Štúrovom. Na šiestich staniciach (4 na Slovensku a 2 v Maďarsku) si klienti môžu vybrať/zmeniť spôsob dopravy.
Stav: P -podaná žiadosť o finančnú podporu z fondov EÚ
Aktér: OOCR Podunajsko

Plánované vybudovanie turistických komp a siete pontónov pri slovenských obciach v spojení s maďarskou stranou. (plánovaná kompa - Radvaň nad Dunajom) (ESp)

Cestný most Komárno – Komárom - bude slúžiť na odklonenie nákladnej dopravy z centra mesta. (PF)

Vybudovanie osobnej kompy: Štúrovo - Esztergom
Zdroj: ÚP NSK (ESp)

Plán prepojiť koľajnice cez Dunaj
Zdroj: ÚP NSK (ESp)

Tunel pod VD Gabčíkovo určený pre motorové vozidlá, cyklistov a chodcov.
Zdroj:https://domov.sme.sk/c/20460267/na-kompu-cez-dunaj-statny-podnik-vyhlasuje-tender.html (15.2.2017) (Vo fáze úvah.)

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI
Značenie turistických, jazdeckých a vodáckych trás		
Chýbajú značené turistické chodníky spájajúce vzácne prírodné alebo kultúrne hodnoty, prepájajúce Maďarsko a Slovensko. V okolí sídel, chránených prírodných území je niekoľko vyznačených trás. V blízkosti Malého Dunaja nie je žiadna. **Plán: Vyznačenie jazdeckej trasy**, ktorá by prepojila trasu v Malých Karpatoch smerom na Malý Dunaj a Šamorín. (P)	→	Číčov, medveďovsko-kľúčovecká sústava ramien a oblasť Malého Dunaja Vybudovať turistické, cyklistické a člnkárske trasy v ramennej sústave po jej plánovanom sprietočnení a na/v okolí Malého Dunaja.
Ďalšie oblasti a všeobecné podmienky		
Nedostatočné napojenie miest pobytu na dopravnú infraštruktúru (verejnú dopravu, lodnú dopravu)	→	Napojiť areál Divokej vody v Čunove na lodnú dopravu. Zdroj: diskusia v RiverLabe
Nevyužitý potenciál vodných ciest na verejnú dopravu. Táto oblasť zahŕňa možnosť využitia lodnej dopravy na osobnú lokálnu a regionálnu dopravu (vrátane multimodality) a celkovú ponuku pre turizmus v cieľovom území.	→	Vytvoriť podmienky pre verejnú osobnú dopravu na vode.
Obmedzené možnosti pre splavovanie osobám so zdravotným postihnutím – **nedostatočná bezbariérovosť.**	→	Umožniť splavovanie Malého Dunaja pre ľudí so zdravotným postihnutím.
Zrušené **železničné spojenia**, nevyužívané existujúce koľajnice.	→	Možné trasy, kde by obnovenie železničného spojenia mohlo prispieť k multimodalite dopravy a cezhraničnému spojeniu: Bratislava - Rusovce - Rajka, Komárno – Komárom, Komárno - Kolárovo

II. PRIRODZENÉ MIESTA VSTUPU DO ÚZEMIA A POBYTU (VRÁTANE ŠPORTOVÝCH A KULTÚRNYCH AREÁLOV)

Oblasť turizmu je v cieľovom území menej rozvinutá ako v iných regiónoch Slovenska.

Chýba turistické (informačné), environmentálne, edukačné a rekreačné zázemie. V niektorých lokalitách je sťažená dostupnosť turisticky atraktívnych miest. Nie sú pomenované možné „vstupné brány“ do územia, ktorými by mohli byť prírodné a rekreačné oblasti napojené na dopravné tepny regiónu.

Pre vodácke športy je nedostatok tréningových možností, chýbajú súťažné areály. S výnimkou múzea Danubiana chýba priestor/areál určení na organizovanie väčších kultúrnych podujatí.

ZOZNAM PLÁNOV NA VYBUDOVANIE NOVÝCH AREÁLOV A PLÁNOV NA ĎALŠÍ ROZVOJ UŽ EXISTUJÚCICH:
Momentálny stav realizácie sa priebežne zisťuje a doplní.

- **Národné centrum rýchlostnej kanoistiky a veslovania –** súťažný areál rýchlostnej kanoistiky s medzinárodnými parametrami, Zemník - čiastočne realizovaný. (ESp)

Využitie areálu:
Športové: kanoistika, veslovanie, diaľkové plávanie, triatlon
Voľnočasové: cyklistika, inline korčuľovanie, plávanie, rybárstvo...
Aktéri: pozemok je vo vlastníctve Vodohospodárskej výstavby, š.p., v dlhodobom prenájme na 50 r. Slovenského zväzu rýchlostnej kanoistiky (dnes Slovenskej kanoistiky)
Možné finančné zdroje: chystaná žiadosť o dotáciu vlády (Ministerstvo školstva SR) a vlastné prostriedky - hľadajú sa ďalšie zdroje

---

- **Projekt vybudovania vodáckeho klubu Vrakuňa, Malý Dunaj**

Ďalšie objekty: prístavisko a amfiteáter ako súčasť projektu Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a na člne (P)
Aktéri: spolupráca samosprávnych krajov a obcí zo Slovenska a Maďarska
Možné finančné zdroje: INTERREEG V-A SK – HU

- **Projekt na vybudovanie areálu vodných športov v Komárne (ESp)**

Aktéri: Kajak & kanoe klub Komárno, o.z.

- **Projekt vodáckej dráhy Šamorín (ESp)**

Stav: pripravuje sa projektová dokumentácia
Aktéri: X-BIONIC® SPHERE a.s.

- **Prírodovedecký náučný park v Čunove, stredisko športu a cestovného ruchu (P)**

Aktéri: Danubia Invest, a.s.

- **Vybudovanie ekofarmy na ostrove Veľký Lél, kemping (?)**

Aktéri: BROZ

- **Tréningový a súťažný areál pre motorových vodákov na Dunaji a v jeho blízkosti. (P)**

Možnosť využiť odpadový kanál VD Gabčíkovo (cca. 7 km)
Ďalšie možnosti pre motoristov: Štúrovo a Komárno
Aktéri: ?

- **Rekreačno-oddychová zóna Kolárovo ostrov Mrchovisko, areál Múzeum vodného mlynárstva, vodný mlyn Kolárovo (?)**

Aktéri: Združenie ochranárov Dolného Žitného ostrova, Ochranársky spolok Vodný mlyn

---

- **Rekreačná zóna Moča – Kravany n/Dunajom: pracovný názov Dunajská perla (P)**

6 km úsek, pláž s kapacitou 100 lehátok, verejné táborisko (kemping), náučné chodníky informujúce o faune a flóre, pozorovateľne vtáctva.
Aktér: obec Moča
Možné finančné zdroje: podaná žiadosť o zdroje z fondov EÚ

- **Malinovo: rekonštrukcia kaštieľa a parku (ESp)**

Výhľadovo aj cyklotrasa smerom na „Tri vody“.
Aktér: BSK

- **MČ Čunovo: rekonštrukcia kaštieľa a sýpky - ekocentrum (ESp)**

Vstup do oblasti Dunajských Luhov.
Aktéri: BSK, MČ Čunovo

- **Jelka - Múzeum vodný mlyn (P)**

Rekonštrukcia a revitalizácia múzea a jeho areálu.
Aktéri: obec Jelka, TTSK

III. ZACHOVANIE VZÁCNYCH PRÍRODNÝCH HODNÔT - ZODPOVEDNOSŤ KU KRAJINE

Najzávažnejšie ekologické problémy, ktoré vznikli v dôsledku zásahov do prírodného prostredia v území.

POPIS VÝCHODISKOVÉHO STAVU, PROBLÉMOV (LOKALIZÁCIA A PLÁNOVANÉ RIEŠENIA)	→	MOŽNÉ RIEŠENIA A OPATRENIA / PRÍLEŽITOSTI
Nedostatok rýb (strata neresísk a znemožnenie migrácie rýb, v čoho dôsledku nefunguje ich prirodzená reprodukcia) a **rozmnoženie invazívnych druhov flóry a fauny** (rýb) v ramenách a priľahlých mokradiach. **Súvisiace plány:** 1. Číčov, medveďovsko-kľúčovecká sústava ramien – sprietočnenie. Aktér: SVP (P) 2. Zabezpečenie rybovodov, vytvoriť vpusty do starého koryta Dunaja cez hať Čunovo Zdroj: BROZ 3. Vybudovanie rybovodov na Malom Dunaji. Možné lokality: MVE Nová Dedinka, MVE Veľké Blahovo Zdroj: dokument Projektu Transdanube	→	Ramenná sústava. Starostlivosť o prietočnosť, čistenie koryta, napojenie spodnej časť ramennej sústavy na hlavný tok Dunaja. Zabezpečiť v manipulačnom poriadku záplav dostatočnú hladinu vody v ramennej sústave v období vývinu rybích zárodkov. Zdroj: SRZ, BROZ Plán ICPDR na spriechodnienie bariér migrácie rýb do roku 2021 je súčasťou dokumentu: Danube River Management Plan 2015 - 2021
Strata brehového biotopu v dôsledku spevnenia brehov za účelom ochrany proti povodniam, zabezpečenia splavnosti a zabráneniu eróziám. Zánik prirodzených pláží.	→	Odstrániť kamene z brehov a obnoviť prirodzené brehy v lokalitách napr. Patince, Radvaň nad Dunajom, Bratislava-Petržalka/ Ovsište, Bratislava-Ružinov, Veľkolélsky ostrov (k.ú. Veľké Kosihy a Zlatná na Ostrove), Iža, Chľaba. VV v rámci projektu LIFE pripravuje na základe štúdie VÚVH a rokovaní s SVP lokality na realizáciu obnovy prirodzených brehov.
Historické chemické znečistenie v pôde a korytách rieky v dôsledku odpadového hospodárstva a priemyselnej činnosť v minulosti. **Súvisiace potreby územia:** • analýza koryta Malého Dunaja (ropný kal) • odstránenie skládky a jej vplyvov - Vrakuňa • odstránenie skládky a jej vplyvov - Most pri Bratislave	→	Šetrné odstránenie alebo zakonzervovanie kontaminácie. MŽP SR (určená ako osoba zodpovedná za environmentálnu záťaž) pripravuje projekt zakonzervovania skládky chemických odpadov CHZJD vo Vrakuni. V súčasnosti BSK rokuje so SAV (Ústav geotechniky) a PriF UK (Chemický ústav) ohľadom spolupráce pri hľadaní možných riešení samotnej sanácie chemickej skládky. **Aktéri:** MŽP SR, MČ Vrakuňa, BSK, SAV, Prírodovedecká fakulta UK
Pôvodné lužné lesy nahradili monokultúrne šľachtené topoľové lesy.	→	Zabezpečiť v území šetrné lesohospodárstvo zamerané na pôvodné druhy lužného lesa a ich prirodzený vývin a zmeny. Zdroj: BROZ
Starostlivosť o mokrade	→	Možnosti využitia mokradí pre rozvoj „zeleného“ cestovného ruchu (vrátane vodnej turistiky, rekreačného rybolovu a ekoturistiky).

ZOZNAM RELEVANTNÝCH DOKUMENTOV - REFERENCIE

MEDZINÁRODNÉ A ZAHRANIČNÉ DOKUMENTY

- Danube River Basin Management Plan 2015 – 2021. International Comission for the Protection of Danube River (ICPDR), 2016
- Danube Flood Risk Management Plan. ICPDR, 2015
- Joint Danube Survey 3, What the river told us. ICPDR, 2015
- Sustainable Hydropower Development in the Danube Basin. ICPDR, 2013
- Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja (vrátane komisie ICPDR)
- Danube:Future Project: White Paper on Integrated Sustainable Development of the Danube River Basin. 2015
- Chránené vtáčie územia a NATURA 2000
- Stratégia Európskej únie pre Dunajský región
- Rámcová smernica EÚ o vode
- Smernica európskeho parlamentu a rady o ochrane voľne žijúceho vtáctva
- The growth potential of an integrated EU Urban Agenda. Committee of the Regions, 2016
- STRATÉGIA EURÓPA 2020
- World Wildlife Fund Programme: „Transboundary Biosphere Reserve Mura-Drava-Danube“
- Rivers and lakes in European cities, Past and future challenges. European Enviroment Agency (EEA) Report, 2016
- Water resources in Europe in the context of vulnerability. EEA Report, 2012
- Landscape fragmentation in Europe. EEA – FOEN Report, Federal Office for the Environment (FOEN), 2011
- Adaptation in Europe, Adressing risks and opportunities from climate change in the context of socio-economic developments. EEA Report, 2013
- Koncepce Pražských brehů. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014
- Společne na Soutoku. Možnosti rozvoje příměstské krajiny kolem soutoku Berounky a Vltavy v Praze. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2016
- i-teams: The teams and funds making innovation happen in governments around the world. Nesta, Bloombert Philantropies
- Urban Agenda for the EU
- Dohovor o biologickej diverzite
- Európsky dohovor o krajine
- Ramsarský dohovor o mokradiach
- Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (UNESCO)
- Transeuropean Transport Network TEN-T (Rhine-Danube Corridor) vrátane financovania cez Connecting Europe Facility
- Belehradský dohovor (režim plavby na Dunaji - Dunajská komisia)
- Európska dohoda o hlavných vnútrozemských vodných cestách
- Rámcová smernica EÚ o vode , Common Implementation Strategy, Blueprint to Safeguard Europe´s Water Resources
- Fairway Rehabilitation and Maintenance Master Plan (v rámci EU Strategy for Danube Region, schválený Radou ministrov EÚ v decembri 2014)
- Smernice EÚ o SEA a EIA (environmentálne posudzovanie)
- The EU Environmental Implementation Review:Common challenges and how to combine efforts to deliver better results, 2017

SLOVENSKÉ DOKUMENTY

- Národná pozícia k stratégii EÚ pre Dunajský región
- Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja (ďalej VODNÝ PLÁN SLOVENSKA), 2015
- Koncepcia ochrany prírody a krajiny do 2015 resp. 2025
- Národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR
- Program starostlivosti o mokrade do 2021
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy
- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030
- Koncepcia rozvoja vodnej dopravy SR
- Koncepcia rozvoja verejných prístavov
- Stratégia energetickej bezpečnosti SR
- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR 2020
- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2030
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky SR
- Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS)
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR
- Program starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2015 - 2021: Akčný plán pre mokrade (aktualizácia)
- Koncepcia ochrany prírody a krajiny do roku 2025
- Energetická politika SR
- Koncepcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030
- Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020 (programovacie obdobie 2014-2020)
- Návrhy na riešenie starého koryta Dunaja v úseku Čunovo – Sap
- Spriechodnenie vodného diela Gabčíkovo pre ryby, BROZ, 2017
- Zákon o ochrane prírody a krajiny
- Zákon o prevencii a náprave environmentálnych škôd
- Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
- Zákon o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania živ. prostredia
- Rozsudok Medzinárodného súdneho dvora v Haagu vo veci Gabčíkovo-Nagymaros
- Vodný zákon
- Koncepcia vodohospodárskej politiky
- Plán manažmentu povodia Dunaja a jednotlivých čiastkových povodí
- Zákon o ochrane pred povodňami
- Relevantné povodňové plány v území Dunaja
- Plán rozvoja verejných vodovodov a kanalizácií
- Zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy
- Zákon o lesoch
- Národný program využitia potenciálu dreva SR
- Relevantné programy starostlivosti o lesy a lesné hospodárske plány
- Zákon o energetike
- Zákon o podpore obnoviteľných zdrojov energie

- Stratégia vyššieho využívania obnoviteľných zdrojov energie (OZE) v SR
- Krajské plány rozvoja a využívania OZE
- Koncepcia územného rozvoja cyklotrás, BSK
- Podpora iniciatívy na vyhlásenie Národného parku Podunajsko, Materiál na rokovanie Zastupiteľstva BSK. 2016
- Súčasný stav udržateľnej mobility a turizmu v Podunajskom regióne. Projekt Transdanube, BSK, 2013.
- Udržateľná doprava v turistických regiónoch pozdĺž Dunaja - Regionálna stratégia a regionálny akčný plán. Projekt Transdanube, BSK, 2013
- Štúdia uskutočniteľnosti využitia vodného toku Malý Dunaj na vznik nových alternatívnych dopravných prepojení v území medzi Bratislavou a Komárnom. BSK, 2014
- Zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku
- Územné plány (vrátane zón), územné dopravné generely na úrovni územnej samosprávy
- Integrovaný regionálny operačný program SR 2014-20
- Regionálne integrované územné stratégie samosprávnych krajov 2014-2020 (RIÚS)
- Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja územných samospráv (PHSR)
- Relevantné zásady a pravidlá nakladania s majetkom územných samospráv, štátu a verejných podnikov
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR do 2030 (2020)
- Koncepcia rozvoja vidieka SR
- Program rozvoja vidieka SR 2014-2020
- Zákon o podpore regionálneho rozvoja
- Zákon o podpore cestovného ruchu
- Stratégie rozvoja cestovného ruchu územných samospráv
- Štúdia realizovateľnosti a odborné poradenstvo pre rozvoj turizmu v oblasti VD Gabčíkovo, MH SR
- Koncepcia štátnej politiky v oblasti športu – Slovenský šport 2020
- Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014-2020
- Stratégia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry
- Stratégia rozvoja kreatívneho priemyslu v SR
- Krajská stratégia rozvoja kultúry (BSK, ostatné kraje zrejme ešte len aktualizujú)
- Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov EÚ: Správa o krajine - SLOVENSKO. Pracovný dokument útvarov komisie, 2017

RIVERLAB ŽITNÝ OSTROV A OKOLIE

DISKUSNÝ DOKUMENT PRACOVNEJ SKUPINY DUNAJSKÉHO FONDU

VIZUALIZÁCIE ÚZEMIA

Vizualizácia č. 1 *je súčasťou hlavného dokumentu na str. 11.*

Vizualizácia č. 2 vymedzuje **širšie vzťahy** riešeného územia ku krajským centrám nachádzajúcim sa mimo neho, k susediacim riečnym územiam, k regionálnym horstvám a tiež k regionálnym metropolám a sídlam väčšieho významu. Špecifikom až polovice miest v riešenom území je, že majú svoj **zahraničný náprotivok na druhom brehu rieky alebo na opačnom konci riečneho národného parku** (jedinečne spájajúceho dve hlavné mestá). Z mapy okrem iného vyplýva, že budúcnosť života v riešenom území sa odvíja od schopnosti rozvíjať úzku **spoluprácu so susednými štátmi** na identickej rieke a od vôle a schopnosti udržať súčasný **otvorený hraničný režim** so slobodným pohybom osôb a dopravných prostriedkov.

Vizualizácia č. 3 člení riešené územie na podcelky: časti **prevažne premenené človekom** (vrátane urbanizovaných alebo polourbanizovaných celkov) a **časti (stále) blízke prírode, resp. prírode podobné.** Ako vidno, tieto typovo odlišné územia sa dnes nachádzajú v unikátnej **tesnej blízkosti** a v pozoruhodnej **vzájomnej závislosti.** Schopnosť zvýšiť kvalitu života v riešenom území sa tak odvíja od toho, nakoľko sa podarí nasmerovať do každého z nich práve tie rekreačné a kultúrne aktivity, ktoré najlepšie zodpovedajú danému typu územia, ako sa podarí citlivo zladiť „susedskú“ koexistenciu týchto odlišných území, resp. ako sa podarí uchovať prírode blízke prostredia bez ďalších výrazných zásahov a nadmerného ruchu.

VIZUALIZÁCIE ÚZEMIA

Vizualizácia č. 4 ukazuje najväčšie **infraštruktúrne a stavebné aktivity** v riešenom území a jeho okolí: existujúce, plánované, aj potenciálne uvažované. Vyplýva z nej, že kvalitu života v riešenom území sa podarí zvýšiť len vtedy, ak sa vhodne ustrážia dopady veľkej infraštruktúry a stavieb na okolité mikro-územia, ak sa predíde takej fragmentácií územia, ktorá urobí život v ňom nepríjemný. A tiež, že akékoľvek opatrenia na mikro-úrovni budú udržateľné len vtedy, ak sa dodržia také základné širšie podmienky, ktoré tieto opatrenia vopred alebo dodatočne nepozbavia zmyslu.

Vizualizácia č. 5. Rámcový prehľad vlastníckej štruktúry riešeného územia (verejná verzus privátna). Ukazuje, že kvalitu života v riešenom území dnes možno dosiahnuť iba vzájomnou **spoluprácou verejného a súkromného sektora.**

Vizualizácia č. 6. Územia so špeciálnym režimom ochrany

Vizualizácia č. 7. Vybrané súvislosti pohybu v území

Vizualizácia č. 8. Zóny kontaktu rôznych typov aktivít

VIZUALIZÁCIA č. 2

ŠIRŠIE VZŤAHY RIEŠENÉHO ÚZEMIA

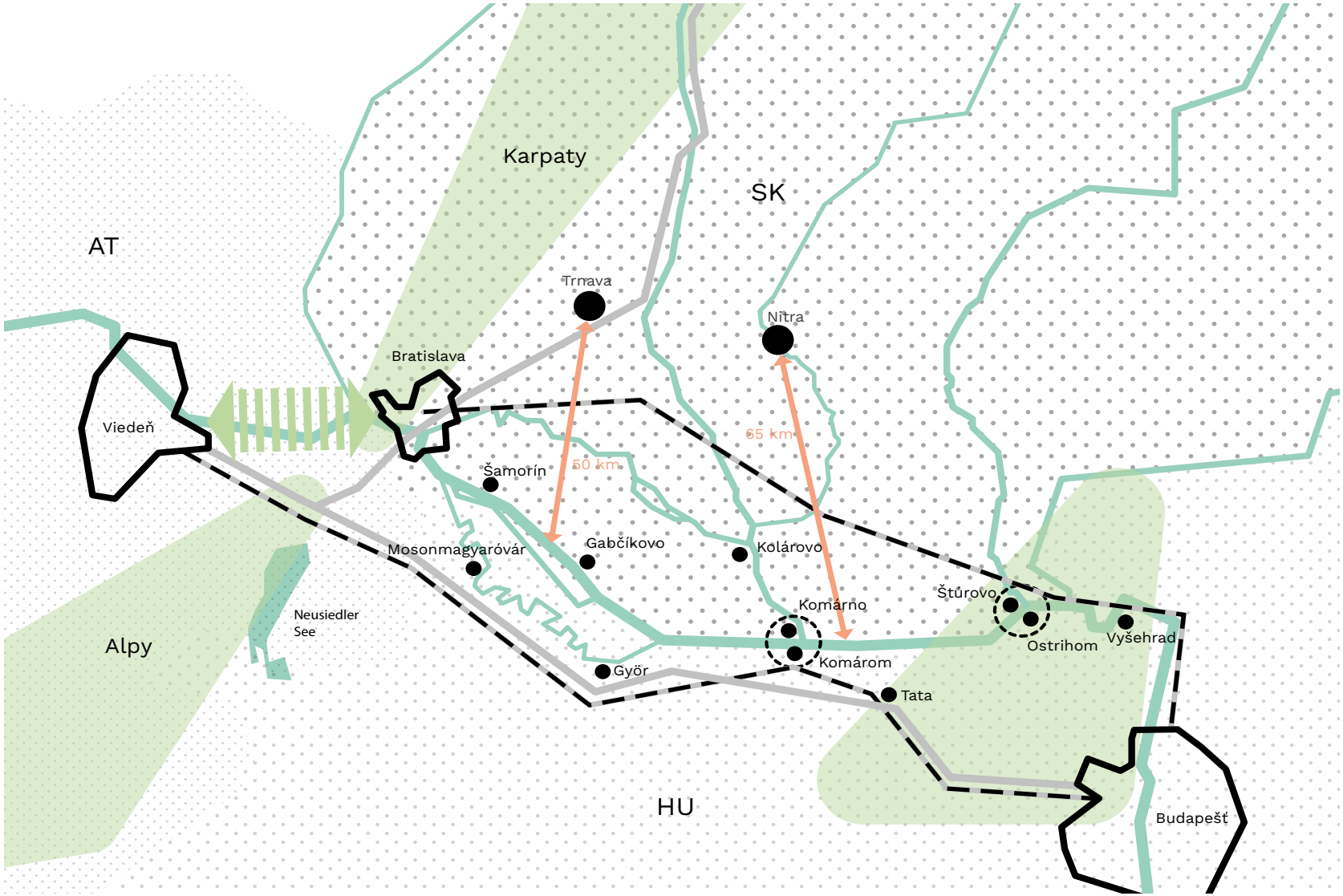

ÚZEMIA BLÍZKE PRÍRODE A ÚZEMIA PREVAŽNE PREMENENÉ ČLOVEKOM

VIZUALIZÁCIA č. 3

ZOOM A

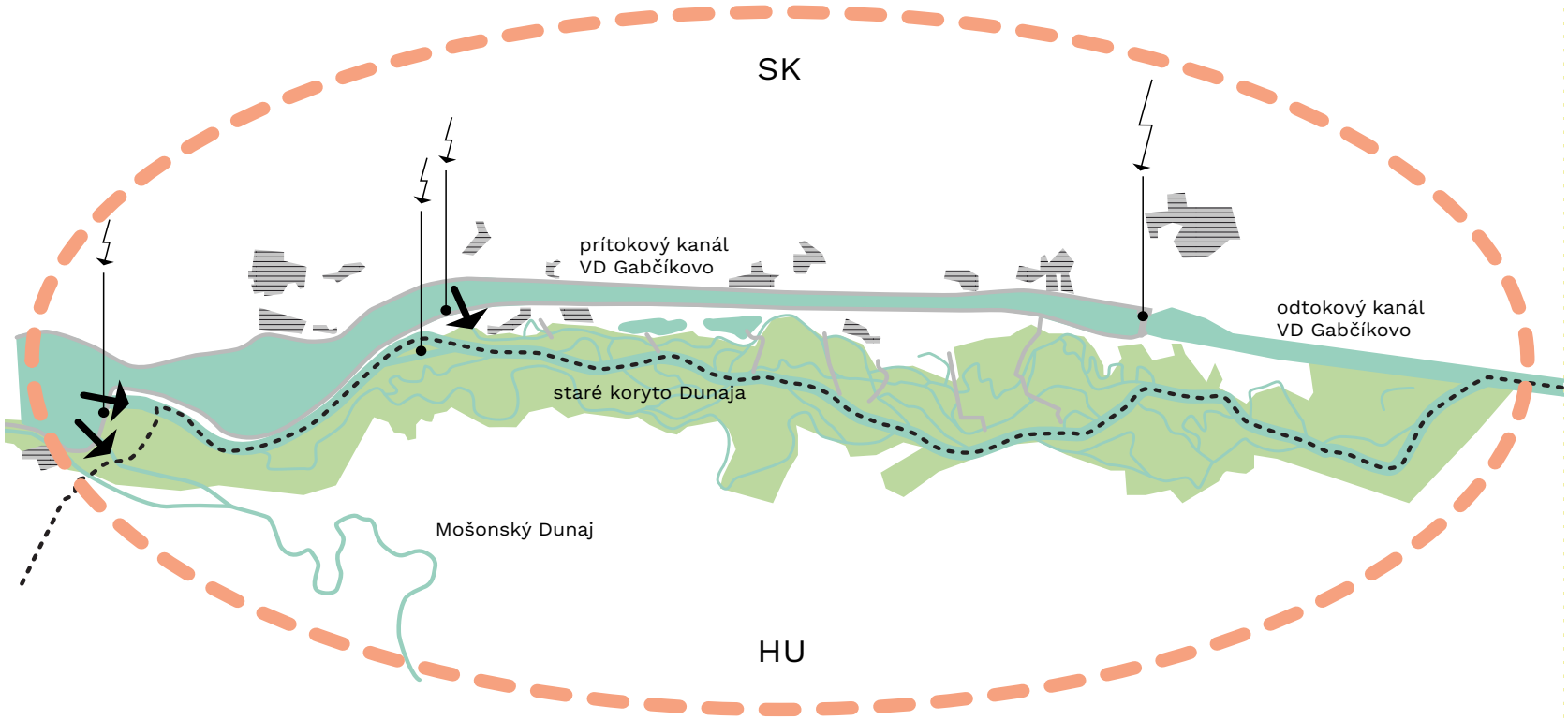

zabezpečenie prítoku vody do ramennej sústavy

vodná elektráreň

sídlo

štátna hranica

vodohospodárska stavba (hrádza)

CHKO Dunajské luhy

ZOOM B

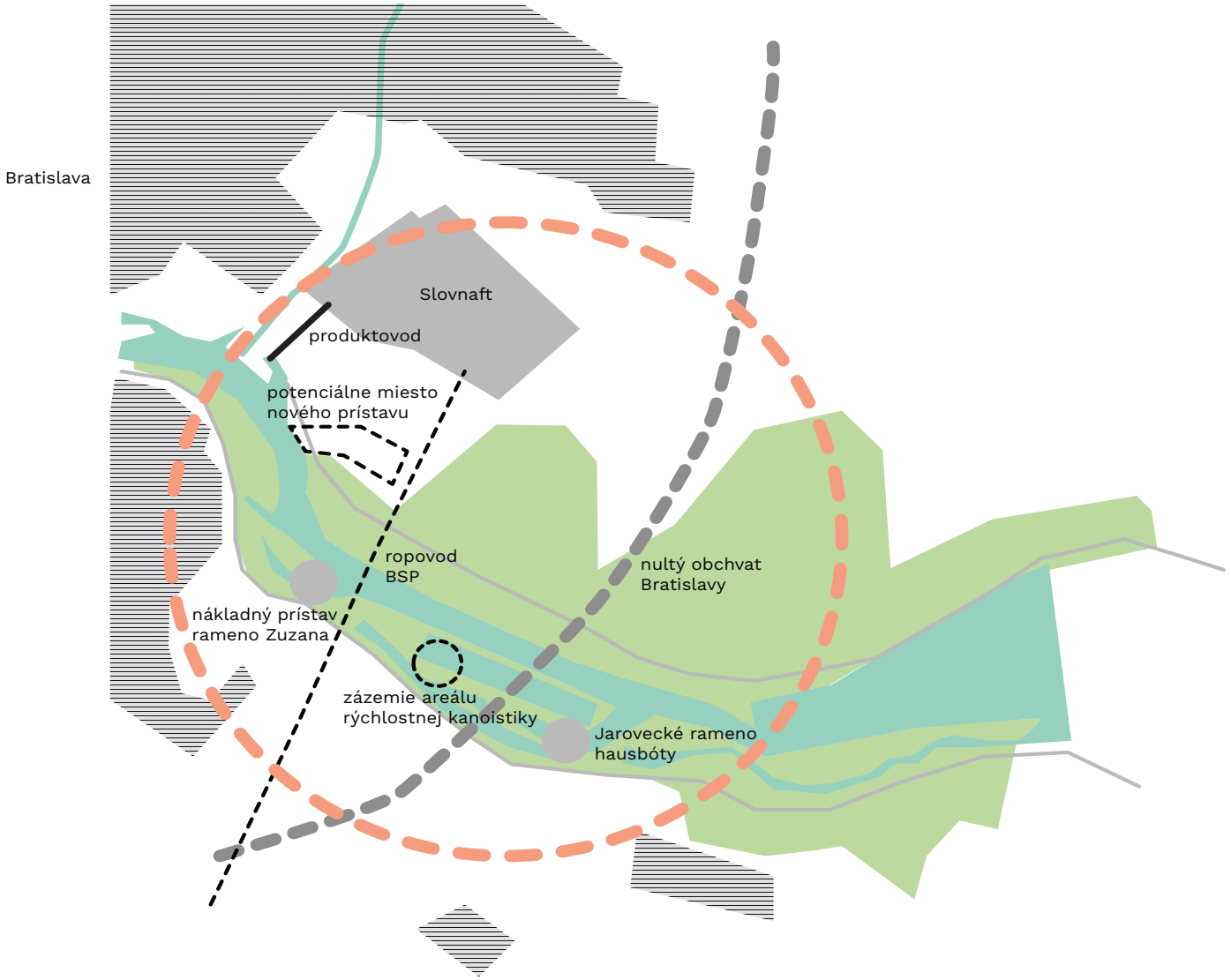

CHKO Dunajské luhy
- prírodné rezervácie:

Kopáčsky ostrov,
Gajc,
Topoľové hony,
Starý háj,
Dunajské ostrovy

VIZUALIZÁCIA č. 4

SÚČASNÁ A PLÁNOVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A STAVEBNÉ AKTIVITY V ÚZEMÍ

existujúce aktivity

I priemyselný areál Slovnaft

II prístav Vlčie Hrdlo

III vodná zdrž Hrušov

IV plavebná komora Gabčíkovo

V existujúca kompa

VI areál Divoká Voda

VII plavebný kanál

VIII vedenie veľmi vysokého napätia

IX prístav Komárno

X priemyselný park Štúrovo

XI prístav Štúrovo

XII múzeum Danubiana

XIII MVE Malý Dunaj (Malé pálenisko, Nová Dedinka, Veľké Blahovo)

XIV X-BIONIC® SPHERE a.s.

XV Marína Patince, Wellness hotel Patince

SÚČASNÁ A PLÁNOVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A STAVEBNÉ AKTIVITY V ÚZEMÍ

plánované aktivity

potenciálne/možné aktivity

VIZUALIZÁCIA č. 4

SÚČASNÁ A PLÁNOVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A STAVEBNÉ AKTIVITY V ÚZEMÍ

POTENCIÁLNE/ MOŽNÉ AKTIVITY

1. vodný koridor Dunaj-Odra-Labe
2. vodná elektráreň Karlova Ves - Pečenský les
3. nový prístav Bratislava
4. ropovod BSP
5. odstránenie kalu na dne Malého Dunaja
6. 7. MVE Malý Dunaj
8. predĺženie Vážskej vodnej cesty
9. ďalšia etapa rýchlostnej cesty R7
10. obchvat Komárna
11. žel. a cestný most Štúrovo
12. obchvat obce Radvaň n/Dunajom
13. trasa veľmi vysokého napätia
14. 15. 16. kompy Radvaň n/Dunajom, Kravany n/Dunajom, Štúrovo
17. obnovy osobných prístavov Komárno, Štúrovo, Bratislava
18. cesta 1. triedy Komárno - Nové Zámky
19. transkontinentálny tranzitný terminál
20. chýbajúci úsek diaľnice M5
21. rýchlikové spojenie Viedeň - Bratislava
22. ďalšia etapa rýchlostnej cesty R1
23. dobudovanie cyklotrasy Kravany n/Dunajom – Štúrovo
24. vytvorenie rekreačnej zóny Moča – Kravany n/Dunajom

PLÁNOVANÉ AKTVITY

A. odstránenie toxickej skládky - Vrakuňa
B. nultý diaľničný obchvat Bratislavy
C. rýchlostná cesta R7
D. pravostranná hrádza Malý Dunaj
E. oprava vrát oboch komôr VD Gabčíkovo
F. cestný most Komárno
G. prerušovanie lavíc v starom koryte Dunaja
H. Ekocentrum Čunovo
I. prístavisko/pontón Vrakuňa
J. prístavisko/pontón Zálesie
K. obnova areálu vodného mlynu v Jelke
L. cyklotrasa Kolárovo (prístupová cesta k vod. mlynu)
M. Centrum rýchlostnej kanoistiky (Zemník)

ŠTRUKTÚRA VLASTNÍCTVA V CIEĽOVOM ÚZEMÍ

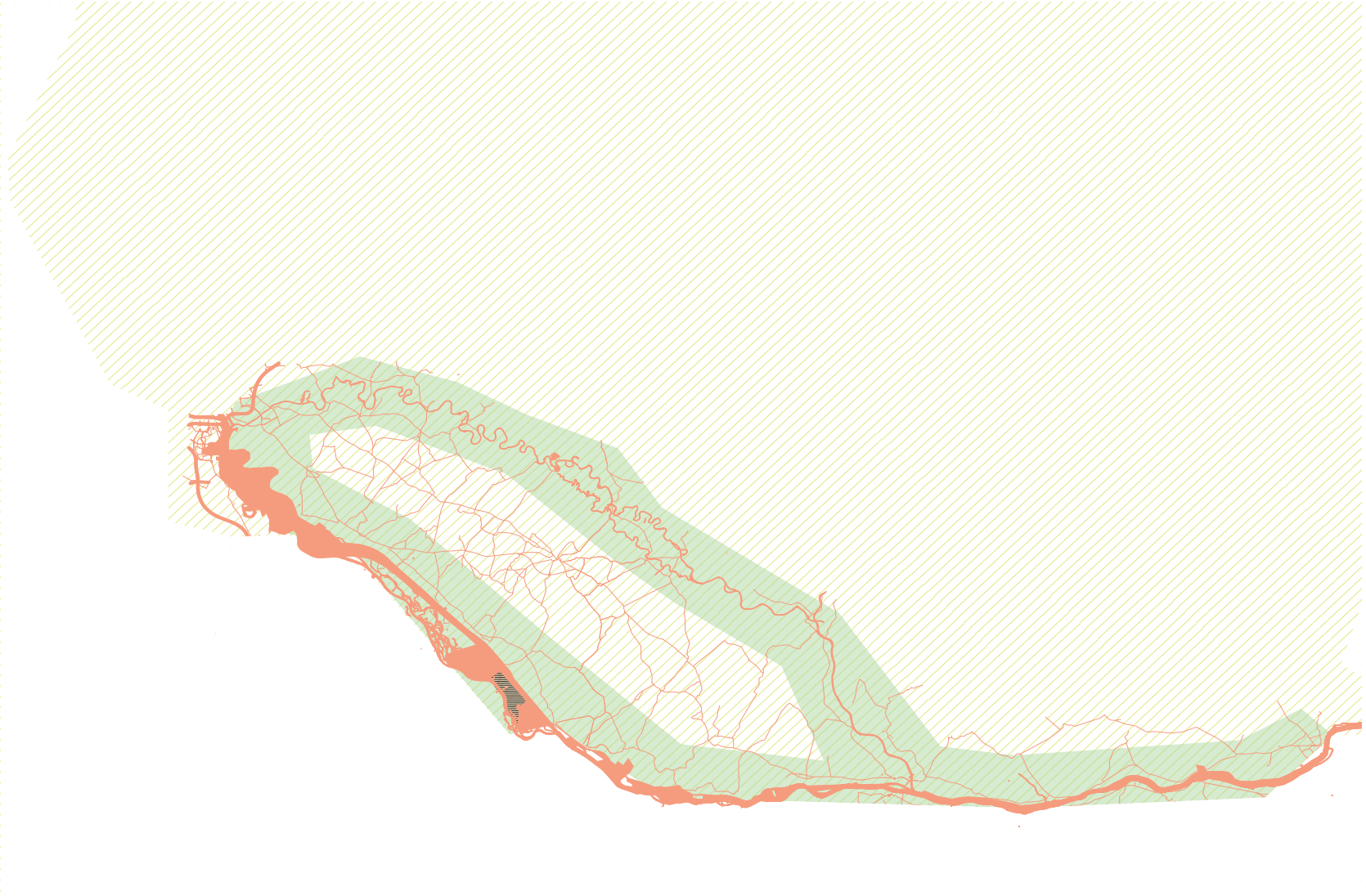

verejné
súkromné
zmiešané

VIZUALIZÁCIA č. 6

ÚZEMIA SO ŠPECIÁLNYM REŽIMOM OCHRANY

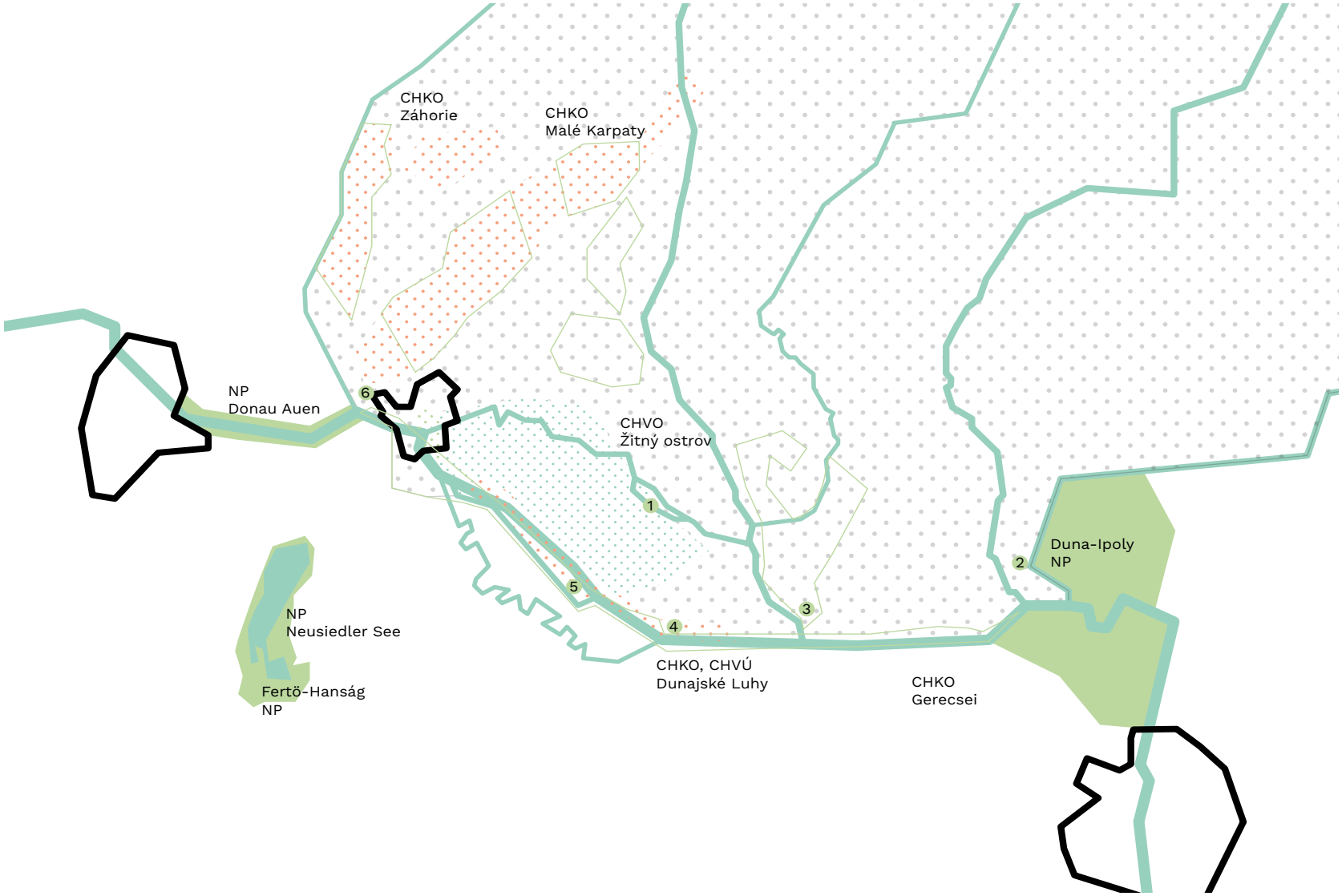

VYBRANÉ SÚVISLOSTI POHYBU V ÚZEMÍ

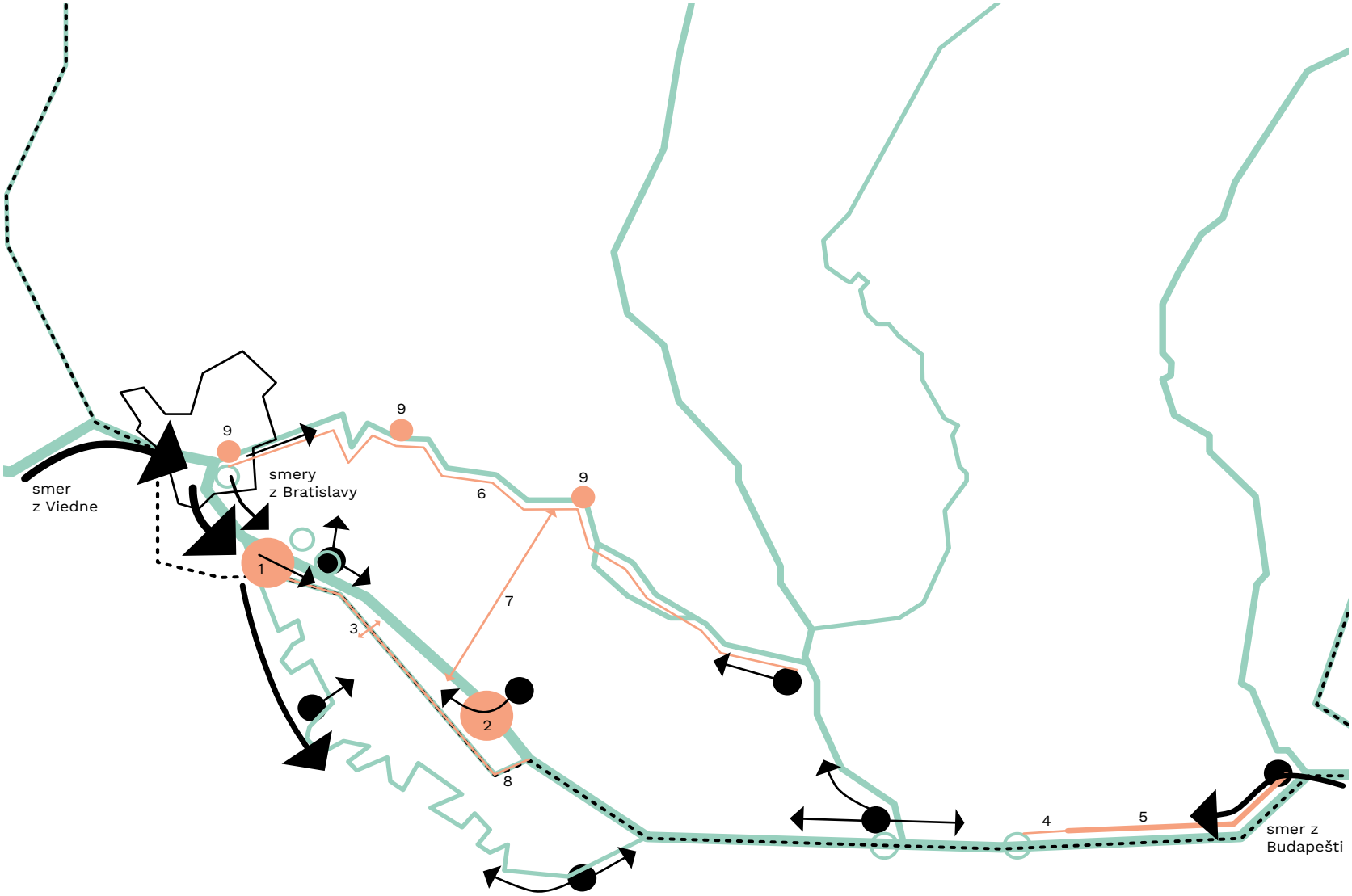

- prirodzené nástupné body
- nedostatky
- prúdy ľudí
- mariny
- (1) prekážka hať Čunovo
- (2) prekážka VD Gabčíkovo
- (3) chystaný peší/cyklistický most Dobrohošť Dunakiliti
- (4) nebezpečná cyklotrasa
- (5) chýbajúca cyklotrasa
- (6) chýbajúca cyklotrasa Malý Dunaj
- (7) chýbajúce cykloturistické prepojenie Malý Dunaj-Dunaj
- (8) nevyhovujúci stav pre splavnosť starého koryta Dunaja
- (9) prekážky na Malom Dunaji - MVE

VIZUALIZÁCIA č. 8

ZÓNY KONTAKTU RÔZNYCH TYPOV AKTIVÍT

- ochrana prírody
- energetika/priemysel
- doprava
- vodohospodárstvo
- lesohospodárstvo
- výstavba
- rekreácia
- vodné plochy- vyhlásené rybárske revíry

1. Slovnaft a okolie
2. Jarovecké rameno
3. zdrž Hrušov
4. ramenná sústava
5. Bodíky a okolie
6. VD Gabčíkovo
7. Medveďov
8. CHVÚ

9,10 MVE (Malé pálenisko, Nová Dedinka, Veľké Blahovo)

11 pláže (Radvaň n/Dunajom, Kravany n/Dunajom, Moča)

12 cyklisti na ceste

Na príprave tohto dokumentu sa podieľali externí spolupracovníci Dunajského fondu architekti Linda a Ján Urbanovci, a Kristína Vandová a Juraj Čorba (Dunajský fond/Stredoeurópska nadácia). Prípravu dokumentu, jeho formu a štruktúru láskavo supervízovali Miroslav Talian (KPMG Slovensko, Deal Advisory) a architekt Igor Marko (Marko & Placemakers). Dokument bol pripravený v úzkej spolupráci s facilitátorom RiverLabu Andrejom Glézlom a bol poskytnutý na vyjadrenie expertnej sieti RiverLabu, ktorej zoznam možno nájsť na webovej stránke Dunajského fondu.

Tento diskusný dokument je pracovným materiálom pre RiverLab Žitný ostrov a okolie, a je otvorený všetkým pripomienkam a korekciám. Dokument zhromažďuje informácie/názory/podnety, ktoré boli prezentované účastníkmi stretnutí pracovnej skupiny a tiež informácie z verejne prístupných zdrojov.

Zostavovatelia dokumentu pri svojej práci vynaložili maximálne úsilie na získanie správnych, aktuálnych a úplných informácií; Stredoeurópska nadácia, a ani jednotliví zostavovatelia, neberú zodpovednosť za správnosť, aktuálnosť a úplnosť informácií uvedených v dokumente. Postoje a názory uvedené v tomto dokumente nereprezentujú nevyhnutne názory a postoje každého jedného z aktérov, ktorý sa zapojil do práce RiverLabu.

Partneri pracovnej skupiny RiverLab Žitný ostrov a okolie:

Slovnaft
MEMBER OF MOL GROUP

Bratislavský
samosprávny
kraj

STU
FA
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ
UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA ARCHITEKTÚRY

SPECTRA
Centre of Excellence